Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1990 йил 19 май
ШАНБА
№ 113 (4.907).

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

МАСЛАҲАТГА АМАЛ ҚИЛИБ

Ленин номли совхоз деҳқонлари бу йил 300 гектар ерга иссиқлик ёрдамида ишлов берилган чигит экдилар. Экиш олдидан уруғликка ишлов беришнинг бу услубини қишлоқ хўжалиги фанлари номзоди Р. Кенжаев таклиф қилди.

Совхоз директори М. Арзиевнинг хабар қилишича, чигитлар бир текисда ва эрта униб чиқиб, деҳқонларга ҳозирнинг ўзидаёқ дастлабки культивацияни бошлаш имконини берди.

Ўтган йили Х. Облобердиев бошлиқ звено аъзолари олимнинг тавсиясидан фойдаланиб, уч гектар ерга шундай уруғлик экишган эди. Тажриба янги услубнинг самарадорлигини исботлади. Ҳосилдорлик деярли саккиз центнер ошди.

Усулнинг афзалликларидан бири — уруғликни дорилаш керак бўлмайди. Уруғлик ерга экологик жиҳатдан соф технология асосида қадалади, махсус кийим-бош ва химиявий моддалар учун қўшимча харажатларга ҳожат қолмайди. Сараланган ва 80—90 даража ҳароратда тобланган уруғликлар замбуруғлар туфайли юзага келадиган касалликларга ва вилтга чалинмайди.

Ҳозир Китоб районидаги Куйбишев номли колхоз, Шаҳрисабздаги «Гулистон» колхози, «Косон» совхози деҳқонлари пахтани Р. Кенжаев тавсиялари асосида етиштиришаяпти. Тажриба майдонлари уруғлик анъанавий усулда экилган жойлардан ғўзалар анча яхши ўсаётганлиги билан фарқ қилмоқда.

Урганч районидаги Карл Маркс номли колхоз пахтакорлари жорий йилда 1.080 гектар ерда деҳқончилик қилишаётир. Шуниси диққатга сазоворки, мавжуд экин майдонлари тўласинча оилавий пудратчиларга бўлиб берилган. Айни кунларда хўжалик далаларидаги ниҳолларга иккинчи ишлов берилаётир. Ҳозир бутун эътибор мазкур тадбирни уюшқоқлик билан ўтказишга қаратилган.

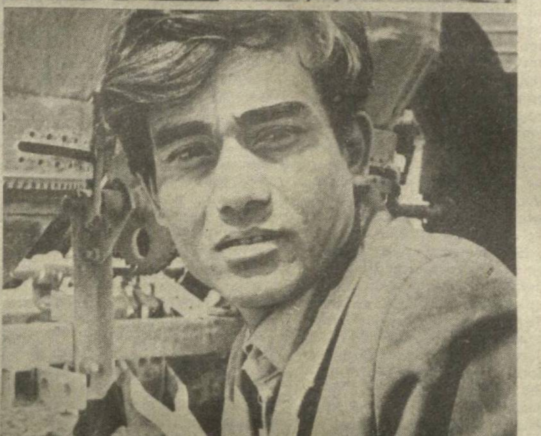

СУРАТЛАРДА: 1. Ниҳолларга ишлов берилаётир. 2. Колхоз бошқаруви раиси Муродбек Ҳайитбоев, хўжалик касаба уюшмаси комитети раиси Қаҳрамон Сапарбоев ва 4-бригада етакчиси Хайрулло Олломов. 3. Техника жиловкори Аниёз Йўлдошев.

Б. АЛИМОВ олган суратлар.

КРЕМЛДА СУҲБАТ

СССР президенти М. С. Горбачев билан СССР Министрлар Советининг раиси Н. И. Рижков Литва ССР бош министри К. Прунскенени қабул қилдилар. К. Прунскене Литва ССР Олий Советининг ёпиқ мажлисида қабул қилинган ҳужжатларни топширди, бу ҳужжатларда республиканинг қонун чиқарувчи олий органи Конституцияга хилоф равишда қилган ҳаракатлар натижасида вужудга келган муаммолар хусусидаги таклиф ва мулоҳазалар баён этилган.

Ҳужжатлар билан танишишдан маълум бўлишича, уларда вазиятни нормаллаштириш йўлида муайян қадамлар қўйилган. Бироқ бу қадамлар асосий масалани ҳал этмайди— Литва ССР Олий Советининг «Литва давлати мустақиллигини тиклаш тўғрисида»ги қонунини бекор қилмайди, СССР халқ депутатларининг фавқулодда съездининг қарорида бу қонун ғайриқонуний деб эътироф этилган эди.

Литва ССР Олий Совети бу қонунни ҳамда ундан кейин қабул этилган ва СССР Конституциясига зид бўлган қонун ҳужжатларини бекор қилиши ёки ҳеч бўлмаганда уларнинг амал қилишини тўхтатиб қўйиши албатта зарурлигига К. Прунскененинг эътибори қаратилди.

Айни мана шундай қарор ҳозирги вақтда Литва халқини тўлқинлантириб турган ва Совет Иттифоқи республикаларини, Совет ва халқаро жамоатчиликни жуда ташвишга солаётган масалаларни муҳокама қилиш учун дарҳол имконият очади, деб таъкидланди.

К. Прунскене айтилган гапларни Литва ССР Олий Советига етказишга ваъда қилди.

(ТАСС).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети студент ёшлар орасида фаннинг нуфузини ошириш, студентларнинг муваффақиятли ўқишини рағбатлантириш, республиканинг атоқли фан арбоблари ҳаёти ва фаолиятини тарғиб қилиш мақсадида СССР Илмий ва инженерлик жамиятлари Ўзбекистон республика ҳайъатининг айрим фанларни ўрганишда алоҳида истеъдод намоён қилган «Республика олий ўқув юртлари студентлари учун фан арбоблари номидаги стипендияларни таъсис этиш тўғрисида»ги таклифини кўриб чиқди ва қўллаб-қувватлади.

В. И. Ленин номли Тошкент давлат университетида: математикани ўрганувчи студентлар учун — академик В. И. Романовский номидаги; физикани ўрганувчи студентлар учун — академик У. О. Орифов номидаги, химияни ўрганадиган студентлар учун — О. С. Содиқов номидаги;

Беруний номли Тошкент политехника институтида: геологияни ўрганувчи студентлар учун — академик Ҳ. М. Абдуллаев номидаги; химияни ўрганувчи студентлар учун — академик А. М. Музаффаров номидаги; энергетикани ўрганувчи студентлар учун — академик М. З. Ҳамидхонов номидаги; қурилиш индустриясини ўрганувчи студентлар учун — академик М. Ўразбоев номидаги;

Тошкент машинасозлик институтида: машинасозликни ўрганувчи студентлар учун — академик Ҳ. А. Раҳматуллин номидаги;

Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институтида: академик М. А. Ҳожинова номидаги стипендиялар таъсис этилади.

* * *

Муҳаммад Тарағай Улуғбек туғилган куннинг 600 йиллигига бағишланган юбилей тантаналарига тайёргарлик масалалари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида муҳокама қилинди. Буюк олимнинг юбилейи мамлакатнинг маданий ва ижтимоий ҳаётида катта воқеа бўлади, ўзбек халқининг илмий ва тарихий меросини тарғиб қилиш ишига хизмат қилади.

1994 йилда ўтказиладиган юбилей тантаналари муносабати билан Улуғбекнинг Самарқанддаги бутун дунёга машҳур астрономия обсерваториясини, Самарқанд, Бухоро ва Ғиждувонда Улуғбек мадрасасини таъмирлаш ва тиклаш, Тошкент марказида Улуғбекка ёдгорлик ўрнатиш режалаштирилган. Буюк алломанинг асарлари ўзбек ва рус тилларида босиб чиқарилади, совет ва чет эл олимларининг Улуғбек ҳақидаги китоблари туркуми нашр этилади, Улуғбекнинг ҳаёти ва фаолиятига бағишланган бадиий фильм яратилади.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советига Улуғбек юбилейини ЮНЕСКО планига киритиш, СССР Фанлар академиясининг Улуғбек номидаги мукофоти ва медалини таъсис этиш, юбилей тангаси чиқариш тўғрисида тавсиянома билан иттифоқ идораларига мурожаат қилиш топширилди.

Юбилей тантаналарини ва халқаро илмий конференцияни Самарқанд, Тошкент ҳамда Москвада ўтказиш режалаштирилмоқда.

ПИЛЛАКОРЛАР АҲДИ

Бу йил Тошкент районидаги Ленин номли колхоз пиллакорлари давлатга 5 минг килограмм кумуш тола топшириш мажбуриятини олишган. Айни кунда улар ўз зиммаларидаги ана шу топшириқни ортиғи билан адо этиш учун астойдил меҳнат қилишаяпти. Хўжаликда пилла боқувчилар учун барча зарур шарт-шароит яратиб берилган. Ҳар қути уруғдан 70—80 килограммдан кумуш тола етиштириб келаётган Мукамбар Зокирова, Маъсуда Нурмуҳамедова, Мастона Шералиева каби илғор пиллакорлар эса съездлар йилида ҳам юқори марраларни кўзлаб ишлашаяпти.

Г. ҚЎЧҚОРОВА.

Истиқбол сари

Бўз районидаги Карл Маркс номли колхоз правлениеси хўжалик меҳнаткашларини ер участкалари билангина эмас, шу билан бирга қурилиш материаллари билан ҳам таъминламоқда. Бу ерда колхозчилар ва қишлоқ зиёлилари вакилларининг икки юздан зиёд онласи якка тартибда уй қуриш учун ер олди.

Маҳаллий усталар колхозда қурган янги ғишт тайёрлаш цехининг маҳсулоти ҳам жуда қўл келди. Бу цехда йилига бир миллиондан кўпроқ хом ғишт қуйилади. Анъанавий қишлоқ синч уйини қуриш учун эса атиги 10—15 мингта ғишт етарли.

Хўжалик ёғоч-тахтага талабнинг ошиб кетишини олдиндан билиб, ўтган йилнинг кузидаёқ Нягань ўрмон саноати хўжалиги коллективи билан Бўзга бир неча минг куб метр ёғоч-тахта ва хода етказиб бериш тўғрисида шартнома тузган эди. Шунинг учдан бир қисми ҳозирнинг ўзидаёқ етиб келди ва аҳолига бозор нархларидан анча арзонроқ баҳода сотилди.

— Ҳозир биз ўз консерва заводимизни қуриб битказаяпмиз, — дейди колхоз раиси Нўъмонжон Маҳсудов. — У йилига уч миллион шартли банка маҳсулот тайёрлаш қувватига эга бўлади. Бундай корхонадан икки томонлама фойда бор: биринчидан, 60 дан кўп киши ишга жойлашади, иккинчидан эса бу маҳсулот эвазига биз Россия ва Сибирдаги харидорлардан шифер, цемент, ёғоч-тахта материалларини оламиз.

Бўз районидаги кўпгина хўжаликларнинг деҳқонлари РСФСРдаги меҳнат коллективлари билан амалий ҳамкорлик қилишмоқда. Натижада бу қўриқ районнинг етти колхози ва бир совхозидаги қишлоқларда янги уйлар тез суръатлар билан қад кўтараяпти.

(ЎзТАГ).

ДЕПУТАТЛАР МУРОЖААТИ

СССР халқ депутатларининг илмий-саноат гуруҳи саноат, илм-фан, иқтисодиёт уюшмалари ва ташкилотларига, корхоналарнинг раҳбарларига, олимлар ва инженерларга, мутахассислар ва ишчиларга мурожаат қилиб, СССРнинг илмий-саноат уюшмасини тузишни таклиф қилди. Бу уюшма саноат, илм-фан, тижорат, молия ташкилотлари ва уюшмаларининг, корхона раҳбарларининг, олимлар ва инженерларнинг, мутахассислар ва ишчиларнинг манфаатларини бирлаштирган бўлур эди. Дунёдаги кўп йиллик тажриба бундай уюшмалар ишининг самарадорлигини тасдиқлаб турибди.

СССР илмий-саноат уюшмаси мамлакатнинг ижтимоий турмушида мутлақо янги ҳодиса бўлиб қолиши керак. Тўла-тўкис мустақил ташкилот бўладиган бу уюшма ўз таркибига кирувчи коллективларнинг манфаатларини қаттиқ туриб ҳимоя қилади ва шу асосда мамлакатда иқтисодиётни ҳамда фан-техника тараққиётини ривожлантиришга кўмаклашади. У хилма-хил иқтисодий, илмий, ташкилий ва қонун лойиҳасини таклиф этиш фаолияти билан шуғулланиши, молия ва ишлаб чиқариш соҳалари ўртасидаги алоқаларни мувофиқлаштириб туриши, янги ташкилотлар тузиш фаолияти билан шуғулланиши, истиқбол ва изланувчан илмий ҳамда ишлаб чиқариш дастурларини пул билан таъминлашда, технология янгиликларини айирбошлашда қатнашиши лозим. Уюшма корхоналарнинг мустаҳкам халқаро иқтисодий ҳамкорлигига, қўшма ва аралаш фирмалар тузишга кўмаклашади, кадрлар, жумладан, соҳибкорларни ва инженерларни тайёрлашда ҳамда қайта тайёрлашда қатнашади, мутахассисларнинг халқаро семинарларини ва чет элларга бориб тажриба ўрганиб келишини уюштиради, реклама ва нашриётчилик фаолиятини амалга оширади.

Уюшма турли-туман иқтисодий ва экология дастурлари ҳамда қонун лойиҳалари юзасидан, регионларни ва ишлаб чиқариш соҳаларини ривожлантиришнинг истиқбол режалари юзасидан, халқ хўжалигининг энг муҳим объектларини қуриш юзасидан мустақил илмий ишланмалар, текширишлар ва кенг кўламли мунозаралар ўтказа олган бўлур эди, шулар юзасидан жамоатчилик фикрини шакллантиришга кўмаклашган ва илмий-саноат депутатлари гуруҳи орқали СССР Олий Совети олдида ўз мавқеини қаттиқ туриб ҳимоя қилган, шунингдек қонун лойиҳаларини таклиф этган, ижроия ҳокимияти идораларига тегишли тавсиялар берган бўлур эди.

Кўп партиялилик жараёни бошланаётган, давлатнинг янги федератив тузилиши бир қанча қонун-қоидалари тартибга солинмаган ҳозирги мураккаб вазиятда СССР илмий-саноат уюшмаси ҳар бир кишининг, барча халқларнинг ва умуман мамлакатнинг манфаатлари йўлида моддий неъматлар яратаётган барча кишиларни, уларнинг ижтимоий мавқеи ва қайси партияга мансублигидан қатъий назар, жипслаштириш асоси бўлиб қолади.

ИЛҒОР ТАЖРИБА МАКТАБИ

ҲАМ АРЗОН, ҲАМ СИФАТЛИ

МЎЛ БЕДА ЕТИШТИРИШ ОМИЛЛАРИ

Интенсив технология, пудрат, ижара, соф фойда, пировард натижа... Бу сўзлар матбуот саҳифаларида тез-тез учрамоқда. Бироқ одамларни ҳозир ишнинг амалда бажарилганлиги, унинг самараси кўпроқ қизиқтиради. Биз айни шу хусусда ҳикоя қилмоқчимиз.

Қорача қишлоғилик ижарачи Мирқосим Қувватовнинг 9 гектарлик бедазорига турли минтақалардан меҳмонлар автобус ва енгил машиналарда келиб-кетишаётгани ҳақидаги хабар бутун Иштихонга тарқалди. Биз ҳам бунинг дарагини эшитиб, «Меҳнат-роҳат» колхозига ошиқдик. Правление раиси Абдурашид Исмоилов ҳамроҳлигида бедазорни анча айландик. Пайкалда биронта бегона ўт йўқ, ниҳолларнинг ривожи яхши, бир текис, пояси бақувват, барги чиройли, хуллас, бедамисан бедаки, кишига завқ беради.

Тошкент областининг далаларида бўлганимда, бир сабзавоткор: «Экиннинг чети чиройли бўлса, ўртаси ҳам чиройли бўлади», — деган эди. Бу ерда ҳам худди шундай манзара ҳукмрон.

Бир пайт Мирқосим ака келиб қолди. Маълум бўлишича, у қўшни колхозга, бошқа ижарачининг бедасини кўргани кетган экан.

Суҳбатни раиснинг ўзи бошлаб берди.

— Кейинги йилларда колхозимизда беда ҳосилдорлиги камайиб кетганлиги туфайли чорва озуқасидан танқчиллик сезаётгандик, — деди у. — Биз бу муаммони ҳал этиш мақсадида правлениеда маслаҳатлашдик. Шунда Мирқосим ака ташаббус билан чиқди, барака топсин.

— Мен биринчи галда соғлом беда етиштиришни ўйладим, — гурунгга қўшилди Мирқосим Қувватов. — Экинни касалликка чалинтирмаслик ҳақида бош қотирдим. Бўлган ишни аввал бошдан айтсам, 1987 йили шу ерни танладим. Боиси — ўша пайтгача мазкур пайкалдан пахта тугул бошқа экиндан ҳам кўнгилдагидек ҳосил олинмас эди. Абдурашид мени қўллаб-қувватлади.

Кузда пахтадан бўшаган ерни яхшилаб текислагач, буғдойнинг «сетацеррос» навини экдик. 1988 йил июль ойининг биринчи ўн кунлигида гектар ҳисобига 45 центнердан ҳосил олинди. Сўнгра пайкал борона қилиниб, мола босилди. 60 сантиметрлик схемада жўяк тортиб, бедани пуштага қададик. Бунда ҳар гектар ерга 20 килограммдан уруғ сарфланди. У 6—7 кунда текис униб чиқди. Бир квадрат метрда 270—350 туп кўчат бўлишига эришдик. Ноябрь ойида эса гектар ҳисобига 80—100 центнер пичан ўрилиб, кўк озуқа сифатида молларга едирилди.

1989 йилнинг қишида бедапоя чилла сувига қондирилди. Эрта баҳорда эса ҳар гектарига 180—200 килограммдан аммофос солиниб, пайкал чизелланди. Шу тариқа ҳашаротнинг ини бузиб юборилди. Кейин яна 60 сантиметрлик схемада жўяк тортилди, экин икки марта суғорилди.

Биз ишлов беришни сира кечиктирмадик. Шундай қилинмаса, бедага фитономус тушади. Натижада экин касалликка чалинмади. Биринчи ўримдаёқ ҳосилнинг 70—75 фоизи саранжомланди. Бир-икки гул кўрингач, бу тадбирни ўтказдик. Сўнгра тегишли миқдорда аммофос сепилди, қайта жўяк олинди. Икки марта оби ҳаёт таралди. Галдаги ўримлар ҳар 20—25 кунда амалга оширилди. Жами олти марта ўроқ тушди. Пировардида гектар ҳисобига 150—160 центнер ўрнига 200—220 центнердан беда тайёрланди. Илгарилари экин фақат уч марта ўрилар, ҳосилдорлик 100—120 центнердан ошмас эди.

Албатта, ҳар ишда моддий манфаатдорлик биринчи ўринда туради. Правление бир тонна қуруқ бедага 4 сўмдан нақд пул бериб борди. Шартномага кўра, мен якунда 3 минг 120 сўм даромад олишим керак эди. Амалда 8 минг 572 сўм наф кўрдим.

— Аслида Мирқосим ака ютуғининг боиси фан тавсиялари ва илғорлар тажрибасининг қўлланилганида, — суҳбатни давом эттирди Абдурашид Исмоилов. — Самарқанд қишлоқ хўжалиги институтининг профессори Евгений Потапович Горелов (у ўзбек тилини жуда яхши билади) колхозимизда бир неча марта бўлиб, беда етиштириш технологияси юзасидан ўз тажрибаларини ўртоқлашди. Биз шу асосда иш юритиб, қувончли натижаларга эришаяпмиз. Аввало беда яхшилаб текисланган ерга экилмоқда. Бунинг афзаллиги шуки, экин маромида суғорилади. Қаерда сув тўпланиб қолса, ўша жойда бегона ўт ўсади. Демак, ҳосилга путур етади. Иккинчидан, ҳар ўроқдан кейин бедага сифатли ишлов берилаяпти. Бу ҳол экин касалликка чалинишининг олдини олмоқда. Учинчидан, уруғ пуштага қадалгани туфайли ниҳолларни парваришлаш ва озиқлантириш осон кўчмоқда. Муҳими — тўла гектарлар яратилаяпти. Ниҳоят, тўртинчидан, биз иложи борича ерга кўпроқ гўнг солаяпмиз, бу тадбир тупроқ ҳолатининг яхшиланишини таъминламоқда.

Ҳозир жами бедазор 19 нафар ижарачига бўлиб берилган. Айниқса, Дагар Толипов, Абдувоҳид Аҳмедов, Луқмон Очилов, Синдор Пардаев, Эргаш Йўлдошев сингари деҳқонлар қўлга киритаётган ютуқлар ҳаммани қувонтирмоқда.

Бош иқтисодчи Даминжон Ҳайдаров қайд этган ушбу рақамлар диққатимизни тортди. Ўтган йили колхозда 306 тонна ўрнига 848 тонна беда пичани тайёрланди. Топшириқ 277 фоиз бажарилди. Ҳосилдорлик гектар ҳисобига 200 центнерга етди. Ваҳоланки, 1986 йилда ҳар гектар майдондан 137 центнер маҳсулот олинган эди.

Яна бир қизиқарли далил. Уч йил муқаддам бир центнер беда пичанининг таннархи 4 сўм 32 тийинни ташкил этган бўлса, бултур бу кўрсаткич 2 сўм 54 тийинга тўғри келди, яъни 1 сўм 78 тийиндан арзонлашди. Оқибатда ҳар гектар бедазордан 806 сўм даромад олинди.

— Бироқ ҳали бедачиликда муаммолар кўп, — деди Иштихон район агросаноат уюшмаси раисининг биринчи ўринбосари Муҳитхон Сайдовутов. — Бизда ҳанузгача беда экадиган сеялкалар йўқ, мослаштирилганларидан фойдаланаяпмиз. Натижада ҳар гектар ерга 12 килограмм ўрнига 20 килограммдан уруғ сепилмоқда. Устига устак мавжуд техниканинг сифат даражаси ҳам қаноатлантирмайди.

Ҳозир колхозда алмашлаб экишнинг 7:3 схемаси эмас, балки 6:1:3 схемаси қўлланилмоқда. Яъни пахта-беда ўрнига пахта-буғдой-беда усули амал қилаяпти. Бу чорва озуқасини кўпайтириш, ерни соғломлаштиришда муҳим аҳамият касб этаётир. Шу боисдан район партия комитети хўжаликда тўпланган тажрибани оммалаштириш чораларини кўрмоқда. Жорий йилда барча колхоз ва совхозларда арпа ва силос учун маккажўхори майдонларига беда экилади.

Йўлдош МАНСУРОВ,
Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитетининг етакчи мутахассиси.

ЎЗАРО МАНФААТЛИ ҲАМКОРЛИК

Ўзбекистон ривожланган капиталистик мамлакатларнинг фирмалари билан ўзаро манфаатли ташқи иқтисодий алоқаларни йўлга қўйиш соҳасида фаол иш олиб бормоқда.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси Ш. Р. Мирсаидов Англиядаги «Авт интернэшнл лимитед» фирмасининг вакили Ш. Шанавазни қабул қилди. Ҳамкорликнинг мумкин бўлган йўналишлари ва шакллари муҳокама қилинди.

Республика Давлат план комитетида иккала томон мутахассислари иштирокида кенгаш бўлди, унда «Авт интернэшнл» (Буюк Британия) билан Ўзбекистон корхоналари, ташкилотлари ўртасида муносабатлар ўрнатиш ва ривожлантиришнинг конкрет чора-тадбирлари белгиланди, бу чора-тадбирлар тегишли муддао протоколида таъкидланди. Ҳужжатда қишлоқ хўжалик ва минерал хом ашё базасида тайёр буюмлар ишлаб чиқариш, ташқи иқтисодий алоқалар соҳасидаги кадрларни, мутахассисларни тайёрлаш, тузилиши мумкин бўлган қўшма корхоналарни пул билан таъминлаш каби йўналишларда ҳамкорлик қилиш имкониятлари чуқур ўрганилганлиги акс этди. Мазкур йўналишдаги ҳамкорликни, шунингдек бошқа йўналишларда мумкин бўлган ҳамкорликни амалга оширишга доир конкрет тадбирлар ҳақида аҳдномага эришилди. «Леви Штраус» компаниясининг бош директори Ф. Сульцбергер бошчилигидаги Америка корчалонлари гуруҳи дастлабки аҳдномага мувофиқ «Сўғдиёна» кооператив ишлаб чиқариш-савдо фирмаси билан амалий ҳамкорлик масалаларини муҳокама қилиш учун Тошкентга келди. Гуруҳ таркибида Доминион Текстайл (Канада), Свифт (АҚШ) компанияларининг раҳбарлари ва бошқалар ҳам бор эдилар.

Меҳмонларни Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси Ш. Р. Мирсаидов қабул қилди. Суҳбат чоғида биргаликдаги фаолиятнинг йўналишлари тўғрисида принципиал аҳдномага эришилди.

Суҳбатда республика Министрлар Совети раисининг ўринбосари, Давлат план комитетининг раиси Б. С. Ҳамидов қатнашди. Ўзбекистон ССР Давлат план комитетида ўзаро манфаатдорлик асосида ҳамкорлик қилиш юзасидан иккала томон киритган таклифлар муҳокама қилинди. Томонлар алоқаларни мустаҳкамлаш ҳамда ўзаро манфаатдорлик асосида ҳамкорлик қилишга доир тегишли материалларни ишлаб чиқиш зарурлигини тасдиқладилар.

(ЎзТАГ).

АСОСИЙ ЭЪТИБОР—ИҚТИСОДИЁТ ВА ИНСОНГА

Сурхондарё область партия конференциясидан

XXI область партия конференциясидан сўнг салкам бир ярим йил ўтди. Бу даврда вилоятнинг кўп қиррали ижтимоий ҳаётида кўзга кўринарли ўзгаришлар бўлмагандек, муаммолар, вазият ҳам аввалгича қолгандек. Лекин навбатдаги йиғин арафасида суҳбат асносида делегатларда қайта қуришнинг масъулиятли босқичида долзарб вазифаларни ҳал этишга ёндашувлар, сиёсий ва иқтисодий ислоҳотга муносабатлар аниқ-равшан эканлиги яққол сезилди. Иқтисодиётни кўтариш, кишиларнинг турмуш фаровонлигини яхшилаш уларни жиддий ташвишлантираётганлиги, ҳар ким бу соҳада ўз куч-ғайратини, билим ва тажрибасини тўлиқ сафарбар этишга тайёр эканлигини ҳис этиш мумкин.

Конференцияга тайёргарлик аввалгиларидан бутунлай фарқ қилди. Бу бошланғич ташкилотларда ўтказилган ҳисобот-сайлов йиғилишларидан, район партия конференцияларидан бошланган эди. Область партия комитетининг XXII область партия конференциясига ҳисобот маърузаси тезислари апрелнинг охирида маҳаллий рўзномада чоп этилди. Уни нафақат коммунистлар, балки барча меҳнат аҳли муҳокама қилиб, фикр-мулоҳаза билдиришларига имкон яратилди. Турғунлик йилларида бўлганидек бундай ҳисоботни тайёрлашга обком хоналарида ўтирганлар эмас, балки партия фаоллари, тажрибали ветеранлар, область партия комитети аъзолари кенг жалб қилинди. Конференция олдидан ўтказилган пленумда у яна бир бор кўрилиб, таклиф ва мулоҳазалар билан тўлдирилди.

Делегатлар биринчи котиб Ҳ. Э. Бердиевнинг «Қайта қуришнинг бориши ва вилоят партия ташкилотининг вазифалари тўғрисида»ги маърузасини чуқур таҳлил, принципиал танқид руҳида муҳокама қилдилар. 23 делегат сўзга чиқди. Қайта қуришнинг ҳозирги босқичида вилоят иқтисодиётидаги танглик, уни кўтариш йўллари, шаҳар ва қишлоқлардаги социал муаммоларнинг жуда суст ҳал этилаётганлиги, инсонга ғамхўрлик, атроф муҳитининг тозалигини таъминлаш, партия жипслиги учун кураш ва унинг обрўсини кўтариш каби долзарб масалалар хусусида куюнчаклик билан фикр юритилди.

Ҳисобот маърузасида асосий эътибор иқтисодиётга партиявий таъсир, ишлаб чиқариш кучларини янада ривожлантиришга қаратилгани бежиз эмас. Область партия комитети партия ташкилотларини ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигига ўз таъсирини кучайтиришга сафарбар этувчи қарорлар қабул қилди. Раҳбар коммунистларнинг ҳисоботлари муҳокама этилди. Ишлаб чиқариш кучларини ривожлантириш йўналишлари белгиланди. Область халқ хўжалигининг оқсаётган участкалари ишчан кадрлар билан мустаҳкамланди. Натижада баъзи тармоқларда ижобий силжишлар бўлди. Агросаноат комплексида ялпи маҳсулот ҳажми 894 миллион сўмликни ташкил этди. Бу беш йиллик бошидан буён 20 фоиз ўсишга эришилди демак. Музокарада сўзга чиққан Термиз район партия комитетининг биринчи котиби Ж. Абдулҳакимов, Ангор районидаги Куйбишев номли колхоз бошқаруви раиси Б. Йўллиев, Шўрчи районидаги «Сурхон» колхози пахтачилик бригадири М. Менгбоев эътиборни деҳқончилик саноатининг умумий фаолиятида ҳал этилиши лозим бўлган муҳим масалаларга қаратишди.

Дарҳақиқат, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг юксалишида жойларда партиявий-сиёсий ҳамда ташкилотчилик ишлари, ишга янгича ёндашиш, эски усуллардан воз кечишнинг таъсири сезилаётир. Асосий эътибор ёрдам кўрсатишга, ишни уюштиришга, одамлар онгида янгича тафаккурни сингдиришга қаратилмоқда. Область агросаноат комплекси жумҳуриятда биринчи бўлиб тўла хўжалик ҳисоби ва ўз-ўзини маблағ билан таъминлашга ўтган эди. Хўш, бу нима бераётир? У маълум даражада хўжаликлар мустақиллигини оширди, бу айниқса даромадни тақсимлашда яққол кўзга ташланмоқда. Масалан, 1986 йилда собиқ республика Агросаноат давлат комитети ва Молия министрлиги область хўжаликларидан 80,4 миллион сўм даромадни кесиб олган бўлса, бултур бу 10,2 миллион сўмни ташкил этди, холос.

— Тўла хўжалик ҳисоби колхоз ёки совхозлар иқтисодиётини юксалтириш орқали ижтимоий муаммоларни ҳал қилиш имконини беради, — деди Денов районидаги генерал Собир Раҳимов номли колхоз раиси, республика халқ депутати И. Файзуллаев. — Колхозимизда ишлаб чиқаришнинг ўн икки тури бўлиб, бултур ҳамма соҳа бўйича планлар ортиғи билан бажарилди. Колхозчилар турмуш фаровонлигини оширишда ўзгаришлар бўлаётир. Биз уларнинг меҳнат қилишлари, дам олишлари, даволанишлари учун барча шароитини яратаяпмиз. Илгари меҳмонхона ҳисобланган бинони ҳозир даволаниш жойига айлантирдик. Унда малакали тиббиёт ходимлари колхозчиларимизга намунали хизмат кўрсатишаяпти. Қишлоқларни газлаштириш, водопровод ўтказиш ишлари режалаштирилмоқда. Лекин маблағ бўла туриб, хўжалик учун зарур қурилишларни амалга оширолмаяпмиз. Бир неча муҳим объектлар учун лойиҳа ҳужжатлари тайёрланган. Бултурдан буён молхона қурилишини планга киритолмаяпмиз. Бошқа хўжаликларда ҳам аҳвол шу. Масалан, «Социализм» колхозида бу йил планга киритилган ўрта мактаб қурилишида юз минг сўм маблағ ўзлаштирилиши режалаштирилибди. Бундай суръат билан уни ўн йилда ҳам қуриб бўлмайди. Шу масалаларда область ва район партия ташкилотларининг принципиал муносабати, амалий ёрдами керак.

Маърузада ва музокара иштирокчиларининг нутқларида вилоят халқ хўжалигини ривожлантиришга, ижтимоий масалаларни ҳал этишга, аҳоли турмуш даражасини юксалтиришга тўсиқ бўлаётган номувофиқликлар мисоллар билан айтилди. Областда киши жон бошига саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш республика кўрсаткичидан икки баробар кам ёки 600 сўмни ташкил этади. Одам ҳисобига гўшт етиштириш Иттифоқда 65 килограммни, Сурхондарёда 25,8, Гагарин ва Қумқўрғон районларида 19, Ленин йўли районида эса 12 килограммни ташкил этади. Бундай аянчли аҳвол партия, совет, хўжалик раҳбарларининг масъулияти ва ташаббускорлигини кучайтиришни талаб этади. Тангликни танқид қилиш билан бир қаторда ҳали фойдаланилмаётган имкониятлар борлиги таъкидланди. Ахир турғунлик йилларига нисбатан ҳозир хўжаликларда гўшт етиштириш кўпаяётир. Тўрт-беш йил муқаддам аксарият корхона ва ташкилотлар ўзларининг ёрдамчи хўжаликларига эга эди. Уларда нафақат гўшт, шунингдек, сут етиштирирларди. Жамоа аъзоларини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашдек ишга муносиб улуш қўшилаётган эди. Афсуски, сўнгги пайтда бундай ёрдамчи хўжаликларга ўгай кўз билан қаралиб, улар аста-секин ўз-ўзидан қисқара бошлади.

Конференцияда билдирилган фикр-мулоҳазалар таҳлил қилинадиган бўлса, қайта қуриш шароитида вилоят халқ хўжалигини юксалтириш соҳасида қўлга киритилаётган ютуқлар билан аҳоли турмуш фаровонлигини ошириш, ижтимоий муаммоларни ҳал этиш қийин, деган хулосага келиш мумкин. Иқтисодиётдаги ҳозирги аҳвол танг эканлиги рўй-рост тан олинди. Область партия ташкилоти узоқ йиллар хўжаликка раҳбарлик қилишга давлат режаси ва шартномаларини бажаришга зўр бериб, етиштирилган озиқ-овқат маҳсулотларини қайта ишлаш, сақлаш каби муҳим муаммолар устида шуғулланмади. Ҳозир область сабзавот, мева, полиз, узум етказиб беришда республиканинг катта томорқаси ҳисобланса-да, ҳар йили етиштирилаётган маҳсулотларнинг 30 фоизи исроф бўлаётир. Областда атиги учта консерва заводи бор, табиийки, у эҳтиёжни мутлақо қондирмайди. Ленин йўли районидаги Шредер номли совхоз директори Қ. Қўзимуродов мева ва сабзавотни нобуд қилмаслик мақсадида Ленин йўли ва Жарқўрғон районлари ўртасида консерва заводи қуриш зарурлигини илгари нуфузли йиғинларда бир неча бор таъкидлаган эди. Бу гал ҳам ўз фикрини далиллаб, завод қурилиши нафақат Озиқ-овқат дастурини амалга оширишга, балки кўплаб ишсиз кишиларни фойдали меҳнатга жалб этишга имкон беради, деб таъкидлади.

Ҳисобот маърузасида ижтимоий турмушнинг барча қирраларига партиявий нуқтаи назардан ёндашилди. Соғлиқни сақлаш, халқ таълими, экология, маданият, спорт, савдо, маиший хизмат, комсомол, касаба уюшмаларига партиявий раҳбарлик хусусида ҳар қалай муносабат билдирилган. Улар фаолиятидаги камчиликлар тўғрисида сўз юритишнинг ўзи етарли эмас, албатта. Область партия комитети у ёки бу соҳадаги раҳбарликни қай даражада йўлга қўя олди? Бизнингча, шу нарса мавҳумдек. Ҳисобот маърузасида ҳам, нотиқларнинг сўзларида ҳам обкомнинг сайлаб қўйилган аъзолари ишончни қандай оқлаганликларига жавоб йўқ. Айрим нотиқларнинг сўзлари хўжалик фаолиятидаги қийинчиликлар ҳақида бўлди. Тўғри, партиявий иш хўжалик фаолияти билан чамбарчас боғлаб олиб борилган тақдирдагина яхши самара бериши мумкин. Ёдимизда, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленумидан сўнг бошланғич ташкилотлар йиғилишларидан тортиб район, область партия комитетлари пленумлари ва фаоллар йиғилишларигача «қовурма танқид» кенг тус олган эди. Тез ёниб, тез ўчадиган бундай мавсумий танқид ишга кўп наф келтирмагани, аксинча, ўнлаб ишчан, тадбиркор раҳбар кадрлар четга чиқариб қўйилгани кўпчиликка аён. Лекин бундай нохуш ҳол юз берди, деб танқиддан тамоман воз кечиш ҳам тўғри эмас. У меъёрида бўлса умумишга фойда келтиради. Шу нуқтаи назардан қараганда, область партия конференцияси минбаридан область партия комитети фаолиятига мукаммал баҳо берилди, деб бўлмайди. Конференция делегатлари обком ҳисоботини муҳокама қилиш билан бирга КПСС Марказий Комитетининг партия XXVIII съездига ҳаракат дастури ва КПСС Устави лойиҳасини ҳам қизғин муҳокама қилдилар. Улар муҳим ҳужжатларга аниқ таклифлар киритишди.

— Партиямиз обрўсини туширмаслик учун иш билан сўз бирлигига эришмоқ зарур, — деди Ленин йўли райони халқ назорати комитетининг раиси Ч. Алимов. — Тан олиш керакки, ваъдабозлик, дабдабабозлик каби турғунлик даври иллатларидан ҳали тўла қутулганимиз йўқ. Бултур баҳорда, бемаврид совуқдан қишлоқ хўжалиги экинлари кучли зарарланган кезларда вилоятимизга КПСС Марказий Комитетининг секретари Е. К. Лигачев ташриф буюрди. Меҳнат аҳли кўрилган талафотни бартараф этиш ниятида астойдил тер тўкаётганди. Ўшанда область партия фаоллари йиғилишида сурхондарёликлар бир миллион тонна сабзавот етиштириш имкониятига эга ва уни етказиб берадилар, дейилди. Бу ҳақда область, республика матбуотида хабарлар босилди. Эҳтимол Сурхондарёнинг саховатли замини шундай сабзавот етиштириш учун қулайдир. Лекин ҳолва деган билан оғиз чучимайди. Областда ҳар бир киши ҳисобига истеъмол қилинаётган сабзавот, полиз маҳсулотлари ҳисоб-китоб қилинаётир. Мева-чева етиштиришдан тортиб уни жўнатишгача кўплаб муаммолар ечими тўғрисида пухта бош қотирилмаганлиги, ташаббус қуйидан эмас, юқоридан бўлганлиги учун у маъқулланмаслиги ва кенг қулоч ёймаслиги табиий эди. Гап партия обрўсини сақлаш хусусида кетар экан, обком ва унинг сайлаб қўйилган аъзолари оммадан ажралмай, улар билан маслаҳатлашган ҳолда иш тутишлари лозим.

Ёки бошқа бир муҳим масала. Маълумки, СССР прокуратурасининг махсус гуруҳи терговчилари областимизда бўлишиб, жуда кўп раҳбарларни тергов қилишди, улардан «пора берганман», деган кўрсатмани олиш учун не-не ҳийлаларни ишга солишмади. Область партия комитети олдига бир неча раҳбарларни вазифасидан бўшатиш масаласи ҳам қўйилди. Ленин йўли район партия комитетининг биринчи котиби Э. Турсунов, район ижроия комитети раиси Ч. Худоёрова, Шеробод район партия комитетининг биринчи котиби Э. Шерматовни область партия комитети вазифаларидан озод қилганда уларга қандай айб қўйилганлиги ҳозиргача кўпчилик учун номаълум. «Айбсиз айбдорлар» орадан вақт ўтиши билан у ёки бу жиноий ишга мутлақо алоқадор эмасликлари равшан бўлди. Ҳозир уларнинг бири Шўрчи район партия комитетининг биринчи котиби, республика халқ депутати, бошқа бири совхоз директори, яна бирови халқ депутатлари район Советлари раиси вазифаларида ишлашаяпти. Бинобарин, партия ташкилоти ўз ҳисобида турувчи кадрни ҳимоя қила билиши керак. Коммунист фаолиятидаги камчилик ёки нуқсонларни аниқламасдан хулоса чиқариш партия обрўсини туширса туширадики, асло кўтармайди. Шунинг учун КПСС Устави лойиҳасига «коммунист шаънини ҳимоя қилиш партия ташкилотининг вазифаларидан бири ҳисобланади» деган жумла киритилишини таклиф этаман.

Маърузада область партия комитети олиб борган мафкуравий ишларга билдирилган муносабат нотиқлардан Бойсун шойи тўқиш фабрикаси тўқувчиси М. Пошшоева, область ветеранлар кенгаши раиси А. Раҳимов томонидан тўлдирилди. Қайта қуриш бошланганига беш йил бўлаётганлигига қарамасдан, иш ҳамон эски услубда олиб борилаётганлиги, айниқса, атеистик тарбия тобора сусайиб бораётганлиги мисоллар билан айтилди. Ўтказилаётган «Ягона сиёсий кунлар» самарасиз бўлмоқда. Меҳнаткашларнинг таклиф ва мулоҳазалари изсиз йўқолавергач, бундай «кун»ларга мутлақо қизиқиш қолмаётир. Ташвиқотчилар, сиёсий ахборотчилар фаолияти хусусида ҳам шундай фикр билдириш мумкин. Ҳатто турғунлик йилларида ҳам дала шийпонларида бўлган киши агитатор фаолият кўрсатаётганлигининг гувоҳи бўларди. Ҳозир уларни жиҳозлаш, ҳордиқ масканига айлантириш, тарғибот ишларини жонлантириш партия ташкилоти эътиборидан четда қолмоқда. Кези келганда таъкидлаш керакки, ҳисобот маърузасида КПССнинг негизи ҳисобланган бошланғич партия ташкилотлари жанговарлигини оширишнинг аниқ йўналишлари ўз ифодасини топмаган. Бу муҳим масала ҳатто муҳокама иштирокчиларининг ҳам эътиборидан четда қолди.

Конференция ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. А. Попов қатнашди ва нутқ сўзлади. Қабул қилинган қарорда область партия комитетининг ҳисобот давридаги фаолиятига ҳаққоний баҳо бериш билан бирга янги сайланган область партия комитетига вилоят иқтисодиётини кўтариш, аҳоли турмуш даражасини юксалтиришга қаратилган кўплаб аниқ таклифлар билдирилди. Делегатлар Тожикистон республикаси ҳудудидаги алюмин заводининг Сариосиё, Денов, Олтинсой, Шўрчи районларига катта зарар етказаётгани, экологик вазият тобора хавфли тус олаётганлигини ҳисобга олиб, КПСС XXVIII съезди ҳайъатига мурожаатнома йўллашга қарор қилишди. Конференцияда Ўзбекистон Компартияси XXII съезди ва КПСС XXVIII съездига делегатлар сайланди.

* * *

Янги сайланган область партия комитетининг ташкилий пленуми бўлди. Унда Ҳ. Э. Бердиев яна обкомнинг биринчи секретари этиб сайланди.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

*

Булунғур районидаги Фозил Йўлдош ўғли номли совхоз сут-товар фермасининг илғор сигирсоғарлари Гулсара Файзуллаева ва Холида Абдураҳмонова ўзаро мусобақалашиб ишлаб, қарамоқларидаги ҳар бир говмишдан 3.200 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олишга бел боғлашган.

СУРАТЛАРДА: Гулсара Файзуллаева (чапда) ва Холида Абдураҳмонова.

Т. ДАВЛАТОВ
олган суратлар.

*

АНЪАНАЛАРНИ ТИКЛАБ

Шуманай райони савдо тармоғига кунжут мойининг дастлабки туркуми келтирилди. Яна бир анъана — миллий дастгоҳ — жувозда мой тайёрлаш услуби тикланди. Бир вақтлар бу ўлкада жувозчилик касбининг обрўси чўпон ёки деҳқонникидан кам эмас эди. Афтидан, жувозчилик яна илгаргидек оммалашадиганга ўхшайди.

Илгари пахтакор ҳисобланган районда пахта яккаҳокимлигидан воз кечиш бу йил каттагина майдонларга кунжут экиш имконини берди. Сабзавот ва озуқа экинлари ҳам тобора кўпроқ экилмоқда. Янги боғлар барпо этилди. Хуллас, бу ерда пахта ҳосилдорлигини ошириб бориш билан бирга, Озиқ-овқат программасини комплекс ҳал этишни ҳам унутишмаяпти. Қорақалпоғистоннинг бошқа районларида ҳам ишлар шу тусда олиб борилмоқда.

(ЎзТАГ).

ХУШХАБАРЛАР

ПАХТА ДАЛАСИГА — ЭЛЕКТР МАЙДОНИ ОРҚАЛИ

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг энергетика ва автоматика институти олимлари пахта далалари ҳосилдорлигини ошириш учун курашда электр майдонидан фойдаландилар. Улар толадан тозаланган чигитни саралайдиган ва унга юқори кучланишли ток билан ишлов берадиган махсус қурилма ишлаб чиқдилар.

Янги усул уруғликларнинг биологик хусусиятларини фаоллаштириш имконини беради, уларнинг ўсишини тезлаштиради. Синовларнинг кўрсатишича, электр майдони ёрдамида ҳар гектар пахта майдони ҳосилдорлигини 4—6 центнер кўпайтириш мумкин.

ЯНГИ ҚУРИЛМА

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг травматология ва ортопедия илмий-текшириш институти шифокор олимлари синган ўмров суягини даволашда фойдаланиладиган янги қурилма яратдилар. Бу қурилма учун муаллифлик гувоҳномаси берилди. Унинг муаллифлари — Т. Ҳасанов, Р. Хўжаев ва Р. Алемасовлар СССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг бронза медали билан тақдирландилар.

Конструкция тухумсимон шаклдаги металл қувурчадан иборат бўлиб, у синган жойни зарур ҳолатга солиб, сира қимирлатмай қўйиш имконини беради. Янги ускуна аввалги шундай қурилмаларга нисбатан даволаш жараёнини тезлаштириш, жарроҳ аралашувига ҳожат қолдирмаслик имконини беради.

— Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси бизга юзта қурилмадан иборат дастлабки туркумни тайёрлашда ёрдам берди, — дейди ишланма муаллифларидан бири Т. Ҳасанов. — Биз улардан муваффақиятли фойдаландик ва юз нафар беморни даволадик. Лекин эҳтиёж, албатта, анча кўпроқ — республика травматология хизмати учун қарийб 30—40 мингта шундай қурилма зарур.

ШИФОБАХШ ЧОЙ

Самарқанд чой қадоқлаш фабрикасида ишлаб чиқарила бошланган шифобахш чой навларига «Эталон», «Идеал» ва «Муаттар» деган номлар қўйилди. Бу чойларнинг рецептларини озиқ-овқат саноатига қарашли Ўрта Осиё илмий-текшириш институти олимлари ишлаб чиқишди.

Бу ерда чойга Ўзбекистонда кўплаб ўсадиган қизилпойча, зира, жамбил, ялпиз, райҳон каби шифобахш гиёҳлар қўшилаяпти. Кишиларга тетиклик ва саломатлик бахш этадиган бундай чойларни ишлаб чиқиш корхонанинг хушбўй ва шифобахш қўшимчаларни майдалайдиган ва уларга ишлов берадиган махсус қурилмалар ўрнатилган цехларида йўлга қўйилган.

(ЎзТАГ).

ХАЛҚАРО ҲАЁТ
ВОҚЕАЛАР, ФАКТЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ҚЎШИНЛАР ОЛИБ ЧИҚИЛМОҚДА

УЛАН-БАТОР. ТАСС мухбири Ким Болдохонов хабар қилади: Улан-Батор яқинидаги Налайҳада «Монгол арати» деб аталган совет авиаэскадрильясини Ватанига жўнатишга бағишланган тантаналар бўлди.

Бу гвардия бўлинмаси шонли жанговар йўлни босиб ўтган. 1943 йилнинг кузида Монголия меҳнаткашлари тўплаган маблағлар ҳисобига ўн иккита ЛА-5 жанговар самолётлари ясалиб, улар 2-гвардиячи қирувчи авиаполк ихтиёрига берилган эди. Полк Смоленскдан Берлин ва Прагагача бўлган жанговар йўлни босиб ўтди. «Монгол арати» авиаэскадрильясида тўртта Совет Иттифоқи Қаҳрамони ва ўнлаб жасур учувчилар етишиб чиқди.

Совет гвардиячи авиаторлари МХР ҳудудида бўлган вақтларида Монголия қирувчи авиациясининг пайдо бўлиши ҳамда қарор топишига кўмаклашдилар. Совет жангчилари, деб таъкидлади митингда сўзга чиққан МХР мудофаа министри генерал-лейтенант Л. Моломжамц, ўз байналмилал бурчларини шараф билан бажарибгина қолмай, шу билан бирга икки қардош мамлакат халқлари ва армиялари ўртасидаги дўстлик ҳамда жанговар ҳамдўстликни мустаҳкамлаш ишига катта ҳисса қўшдилар. Совет Иттифоқининг ёрдами, деб таъкидлади министр, аввал бўлганидек, ҳозир ҳам Монголия халқ жумҳурияти хавфсизлигини таъминлашда, унинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлашда ҳал қилувчи аҳамиятга эга.

Бугун Чойрадаги, Шарқий Гоби аймоғидаги совет ҳарбий қисмларининг ҳам Ватанига жўнаши муносабати билан тантанали кузатиш маросими бўлди.

ҚИТЪАЛАР ОВОЗИ

ҚОҲИРА. Кейинги йилда Мисрда болалар ўлими икки марта камайди, деб хабар қилди МАР соғлиқни сақлаш министри Муҳаммад Рағиб Дувайдар. Агар 1989 йилда минг нафар чақалоқнинг 82 нафари ўлган бўлса, 1990 йилда бу кўрсаткич 44 нафарни ташкил этди.

Министрнинг сўзларига қараганда, болалар ўлимининг кескин камайишига мамлакатнинг ҳамма ерида болалар учун жуда хавфли олти хил касалликка қарши эмлаш кампанияси ўтказилганлиги туфайли эришилди. Ўтган йили бильгарциоз (шистосоматоз)га қарши умуммиллий кампания ўтказилганлиги ҳам ижобий аҳамиятга эга бўлди. Маълумки, Миср аҳолисининг чорак қисмига яқини, баъзи қишлоқ жойларида эса аҳолининг 90 фоизга қадари, асосан болалар шу касалликдан азоб чекадилар, бу касаллик уларга сув орқали юқади.

⊙

Исроилликлар истило қилган Иордан дарёсининг Ғарбий соҳили ва Ғазо секторида ўтган куни араб аҳолисининг ялпи иш ташлаши бўлди. Бу иш ташлаш Фаластиннинг бўлиб юборилганлиги ва Исроил давлати тузилган куннинг санаси муносабати билан ўтказилди.

МЕНА агентлигининг хабар қилишича, бу ерларда ҳаёт амалда бутунлай тўхтаб қолган — корхоналар, транспорт, муассасалар, дўконлар ишламади. Уйларнинг томлари ва деворларига Фаластин миллий байроқлари ҳамда ФОТни қўллаб-қувватловчи сўзлар ёзилган шиорлар осилган эди. Истилочилар жазо чоралари кўришларига қарамай, аҳоли даҳаларининг кўпчилигида фаластинликларнинг намойишлари ва митинглари бўлиб ўтди. Ғазо сектори ва Иордан дарёси ғарбий соҳилининг турли ерларида араблар Исроил қўшинлари билан, шунингдек фаластинликлар билан Исроилдан кўчиб келганларнинг қуролли отрядлари ўртасида қаттиқ тўқнашувлар бўлиб турди.

⊙

АММОН. Бугун эрталаб Қуддусдан 120 километр жануб томонда автомобиль фалокати рўй берди. Натижада Исроилнинг уч аскари ўлди ва 17 нафари жароҳатланди. Исроил радиосининг хабар қилишича, аскарлар тушган автобуснинг олдинги ғилдираги чиқиб кетиб, у ағдарилиши натижасида ҳалокат рўй берган. Барча жароҳатланганлар касалхонага олиб келинган, уларнинг икки нафари жуда оғир аҳволда.

Можаро текширила бошланди.

⊙

ДЕҲЛИ. Ҳиндистон Покистон билан барча баҳсли муаммоларни тинч йўл билан ҳал этиш тарафдоридир, лекин у ўз ички ишларига аралашувларга тоқат қила олмайди, деди жумҳурият бош министри В. П. Сингх «Дифенс энд форин афферс» журнали мухбири билан суҳбатда. Бундай хатти-ҳаракатларга қатъиян ва кескин зарба берилади, деб таъкидлади у.

Покистон Ҳиндистоннинг Панжоб, шунингдек Жамму ва Кашмир штатларида террорчилик ҳуружларини қўллаб-қувватлаётганлиги Жанубий Осиёдаги аҳволнинг анча ёмонлашувига сабаб бўлди, деди Ҳиндистон ҳукуматининг бошлиғи. Ҳиндистон тинчликка интилаётган бўлса-да, у давлат террорчилик сиёсати билан муроса қилолмайди, ўз мустақиллигига хавф-хатарнинг кучайишига йўл қўймайди.

Ҳиндистондаги Амритсар шаҳрини ҳақли равишда сикхларнинг «маънавий маркази» деб аташади. Бу ерда бўлган одам бир-биридан муҳташам, сир-синоатга бой саройларни кўриб лол қолиши табиий. Чунки салкам беш аср муқаддам бунёд этилган шаҳардаги ҳар бир кошона ўзига хос услуби билан ҳинд меъморчилик санъатини оламга кўз-кўз қилиб турибди.

СУРАТДА: шаҳардаги энг катта қаср—олтин сарой.

ТАСС фотохроникаси.

ХО ШИ МИН ВА НАВҚИРОН АВЛОД

ХАНОЙ. (ТАСС мухбири Д. Марфинский). «Хо Ши Мин ва навқирон авлод»— Вьетнам пойтахтида бўлган илмий анжуманнинг мавзуси шундай эди. У Хо Ши Мин коммунистик ёшлар уюшмаси Марказий Комитети ташаббуси билан ташкил этилди ва Хо Ши Мин таваллудининг 100 йиллиги муносабати билан 19 май куни нишонланадиган санага бағишланди.

Хо Ши Мин ёшларга ғамхўрлик қилишга ҳар доим жуда катта аҳамият берар, унинг ижодий куч-ғайрати ва ташаббусини юқори баҳолар, худди шу навқирон авлод барча янгиликларни ва илғор фикрларни тезроқ қабул қилиб олишига ишонарди, деб таъкидлашди нотиқлар.

Ҳозирги ёшлар ватан озодлиги ва мустақиллигини қўлларида қурол билан ҳимоя қилган ўша йигит ва қизларга кўп жиҳатдан ўхшамайдилар. Бугунги кунда жамиятнинг ривожланиши билан уларда янги эҳтиёжлар пайдо бўлди, уларнинг руҳий олами ўзгарди. Худди шунинг учун ҳам ёшлар билан ишлашда уларни катта авлод инқилобий анъаналари ҳамда Вьетнамда ҳозир авж олаётган янгиланиш сиёсати руҳида тарбиялашни мустаҳкам уйғунлаштириш, ёшлар Хо Ши Мин васиятларини ёдда тутган ҳолда социалистик қурилишда ва ватанни ҳимоя қилишда фаол қатнашишларига интилиш зарур.

Жаҳонда реал социализм танглиқни бошидан кечираётган, Вьетнамда кўпдан-кўп ижтимоий-иқтисодий мушкулликлар мавжуд бўлган шароитда ёшлар билан мафкуравий ишларни кучайтириш зарур, деб таъкидлашди анжуман қатнашчилари. Маърузаларнинг кўпида ҳозирги ёшлар социализм идеалларини йўқотиб қўйди, инқилобий кураш жамиятни ўзгартириши мумкин эмас, деб ҳисоблаётганларга зарба берилди.

СЕССИЯ ТУГАДИ

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Венгрия республикаси давлат мажлисининг навбатдаги сессияси давлат секретарларининг вақтли ҳуқуқий мақоми тўғрисидаги қонунга тузатишлар қабул қилиш билан бу ерда ниҳоясига етди.

Аввалги вақтларда давлат аҳамиятига молик идоралар фаолиятига давлат секретарлари раҳбарлик қилишларидек амалиёт ўзгармоқда. Айни вақтда сиёсий (парламент), унвонли ва маъмурий давлат секретарларининг мақомлари жорий этилади. Улар бош министрнинг тавсиясига мувофиқ жумҳурият президенти томонидан тайинланадилар ва озод қилинадилар.

Парламент депутатлари қўшни мамлакатларда яшайдиган венгер миллатига мансуб озчиликнинг аҳволи тўғрисидаги қонунни кўпчилик овоз билан қабул қилдилар. Ушбу қонун ҳужжати Венгриянинг янги ҳукуматини майда миллатларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишга кафолат берадиган икки томонлама битимлар тузиш мақсадида қўшни мамлакатлар билан музокаралар ўтказиш тўғрисида ташаббус кўрсатишга чақиради.

МАХСУС ЭЛЧИ ЮБОРИЛДИ

ВАШИНГТОН. Оқ уй расман шуни маълум қилди: АҚШ президенти Жорж Буш Кашмирдаги аҳвол ёмонлашганлиги ва Ҳиндистон-Покистон можароси жуда хавфли тус олганлиги муносабати билан ўзининг махсус элчисини Ҳиндистон ва Покистонга юборишга қарор қилди. Президентнинг матбуот бўйича котиби Марлин Фицуотернинг маълум қилишича, президентнинг миллий хавфсизлик масалалари билан шуғулланувчи ёрдамчиси ўринбосари Роберт Гейтс 9—21 май кунлари Ҳиндистон ва Покистонда бўлади ҳамда мазкур мамлакатларнинг раҳбарлари билан учрашади, шунингдек уларга АҚШ президентининг шахсий мактубларини топширади. Гейтс ўша ернинг ўзида аҳвол билан танишиши, Ҳиндистон ва Покистон ҳукуматларининг уни ҳал этишга қандай ёндашаётганликларини аниқлаши керак.

Гейтс ватанига қайтиб боргач, АҚШ президентига сафар натижаларини маълум қилади, деди Фицуотер. Гейтс давлат секретари Бейкер ва СССР ташқи ишлар министри Шеварднадзе ўртасидаги музокаралар тугаганидан сўнг Москвадан сафарга жўнаб кетди. У ана шу музокараларда қатнашган эди.

(ТАСС).

ЭЛ БАХТИНИНГ КУЙЧИСИ

Ўзбек совет адабиётининг ривожига ўзининг салмоқли улушини қўшган шоир, драматург ва истеъдодли давлат арбоби Ҳамид Олимжоннинг ижоди халқимиз, Ватанимиз тарихидаги энг мушкул, мураккаб, чигал, зиддиятларга тўла ва айни чоғда қаҳрамонона даврларга тўғри келди. Ҳамза янгилик душманлари томонидан ваҳшийларча ўлдирилгач, адабиётимизнинг катта авлоди, устунлари бирин-кетин ҳибсга олина бошлади. Аввал — 1930 йилдаёқ Боту, кейин Абдулла Қодирий, Чўлпон, Фитрат, Усмон Носир, Элбек ва бошқалар қатағон қилиниб, ваҳшийларча ўлдирилди. Янги адабиётни такомил эттириш Ойбек, Ғафур Ғулом, Ҳамид Олимжон, Уйғун, Яшин, Миртемир, Абдулла Қаҳҳор, Мақсуд Шайхзода зиммасига тушди. Қама-қамалар ёшлар юрагини олиб қўйган, бунинг устига улар кўпчилик қатори «халқ душмани» деган туҳматга чиппа-чин деб ишонишар, мазкур курашга ҳисса қўшишни ўзларининг гражданлик бурчи, партия, халқ, Ватан олдидаги вазифалари, деб билишар эди.

Ахир, адабиётда миллатчилик мавзуида қанчадан-қанча шеърлар, пьесалар, ҳатто романлар ва илмий мақолалар яратилмади? Шундай иллатлар Ҳамид Олимжонда ҳам, унинг бошқа тенгдошларида ҳам бўлди. Айни чоғда улар ўз ижодларида воқеликдаги ва халқ тақдиридаги шу оғир, фожиали жиҳатларни четлаб ўтдилар, ленинча социалистик тузум меҳнаткаш инсонга ёв бўлиб бораётганини билмадилар ва, аксинча, адолат, эркинлик, бахт-саодатни қарор топтирувчи тузум тарзида мадҳ этдилар. Халқнинг янги ҳаёт қуриш йўлидаги шижоати бу романтик шоир ва ёзувчиларга ширин хаёллар, юксак орзулар қилишга туртки бўлди — илҳом берди, Албатта, бу ўша муайян тарихий вазият, шароит тақозоси билан туғилган катта, кечирилмас гуноҳлар эди. Бу ишларнинг хатолиги энди, партиямиз XX съездидан кейин маълум бўлди. Ҳамид Олимжонлар бу ишларнинг хатолигини қаердан билсин? Улар партияга сидқидилдан ёрдам бердик, деб хаёл қилдилар.

Ҳамид Олимжоннинг «Ҳаёт дарёси» (1989) деган мақоласида шундай сўзлар бор: «Халқ жуда кўп афсоналар тўқиган. У афсоналарга минг йилларнинг тилак ва армонларини беркитган. Аммо халқ ёлғиз ўз армонлари ҳақида афсоналар тўқувчигина эмас, халқ бу афсоналардан мингларча ошиб-тошадиган ишлар ҳам қилишга қодир. Лекин бунинг учун қўлида занжир, оёғида кишан, оғзида қулф бўлмаслиги лозим. Бунинг учун шу афсонавий гўзал ишларнинг роҳатини унинг ўзи кўрмоғи керакдир. Бунинг учун унинг ариқ қазиб чанқаб ўтмаслиги, атлас тўқиб яланғоч қолмаслиги, буғдой ўриб очдан ўлмаслиги лозимдир. Яъни бунинг учун у халқнинг ўз тақдири ўз қўлида, ўз ҳурриятига ўзи хўжайин, ўз тупроғига ўзи эга, кўнгли тинч, уйи осойиш бўлмоғи лозимдир.

Бу йил Фарғонада афсонадан ҳам гўзалроқ бир ҳодиса бўлиб ўтди».

Ҳамид Олимжон бу ерда қирқ беш кунда битказилган Катта Фарғона каналини назарда тутмоқда. Шоир халқ эркин ва ўзи учун ишлагани сабабли қисқа фурсатда шундай мўъжиза ярата олди, демоқчи. Демак, Ҳамид Олимжон социалистик ғояга юрак-юрагидан ишонган эди.

Ойбек, Ғафур Ғулом, Абдулла Қаҳҳор ва Ҳамид Олимжон истеъдод соҳиблари бўлганликлари, социалистик ғояларга буюк садоқатларини кўрсатганликлари, ленинча таълимотга ишонганликлари учун инсонпарварлик, эркпарварлик, адолатпарварлик, дўстлик ва поклик ғояларини тарғиб этувчи етук асарлар ярата олдилар. Ойбекнинг «Навоий» романи ёки Абдулла Қаҳҳорнинг гўзал ҳикоялари, Ғафур Ғуломнинг теран фалсафий, инсонга меҳр тўла ҳаётий шеърлари, «Шум бола», «Ёдгор» қиссалари, Миртемирнинг дардчил шеърияти бунга яққол мисолдир.

Ҳамид Олимжоннинг жозибали, ҳароратли, содда, мусиқий шеъриятини, халқ номидан ёзилган жанговар ва оташин публицистикасини, эрк учун кураш ғоясини романтик пардаларда кўрсатган «Муқанна» фожиасини ва бир қўшиқ янглиғ ёзилган «Зайнаб ва Омон» достонини унутиб бўладими?! Ахир, у янги замон шиддатини, халқдаги жўшқин яратувчилик ташаббусини, социализм ғояларига садоқатини эҳтирос билан, романтик бўёқларда куйлади-ку!

УМРБОҚИЙЛИК

Ҳамид Олимжон дўстлари каби ҳам бадиий ижод билан, ҳам илмий-танқидий мақолалар билан ўзбек адабиёти ва маданияти тараққиётига ҳисса қўшди. У Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасига раҳбар бўлганда бутун диққатини маданиятимиз ривожини тезлаштиришга йўналтирди. Ҳар бир ёзувчи ижодининг, ҳар бир адабиётнинг ривожи унинг ўз классик меросига, халқ ижодига нақадар яқинлигига боғлиқдир, қардош халқлар адабиёти, рус адабиёти, жаҳон адабиёти тажрибаларидан қанчалик ижодий ўрганишига боғлиқдир, деган ғояни қаттиқ ҳимоя қилди ва тарғиб этди. Ҳамид Олимжоннинг теран ва сезгир фикрга эгалиги ўзбек классик адабиётига бағишланган мақолаларида айниқса яққол кўринди.

Бизнинг адабиётшунослигимизда яқингача Яссавийни реакцион шоир, деб четга чиқариб келишди. Бобурни ерга уришди. Машрабга етарли эътибор беришмади, Россия томонидан Ўрта Осиёнинг босиб олиниши воқеси «ўз ихтиёри билан қўшилди», деган ноҳақ фикр билан алмаштирилди. Ҳамид Олимжон Яссавийни ўзбек адабиётининг бир вакили сифатида тилга олди. Бобур ва Машрабни «икки истеъдодли классик» деб таърифлайди. «Бобурнома»ни «ўзбек классик насрининг ажойиб намунаси», «бебаҳо» асардир, дейди. Улуғ Навоийни «Шарқ адабиёти тараққиётида янги бир давр очди» деб юксак баҳолайди. Муқимий тўғрисидаги мақоласида эса: «...Туркистон Муқимийнинг кўзи олдида чоризм томонидан мустамлака қилинди. Муқимий колонизация кунларида ўзбек халқининг бошига келган бало ва фалокатларнинг жонли шоҳиди эди», — деб ёзди.

Ёки халқимизнинг нодир санъат асари «Алпомиш» эпоси бошига не кулфатлар тушмади: 50-йилларда сохта «ленинчи»лар бу асарни халқ дилидан юлиб олиб, ўтда куйдириб юбормоқчи бўлдилар. Ваҳоланки, Ҳамид Олимжон бу достоннинг ёзиб олиниши, нашр этилишига бош-қош бўлган, у тўғрисида юксак фикрлар билдирган эди. Дарвоқе, Ҳамид Олимжон ўзбек бахшиларини юксак қадрлаган ва рағбатлантирган ажойиб жонкуяр эди. У бир мақоласида: «Бизнинг ёзувчиларимизга фольклорни билиш қанчалик зарур эканини «Алпомиш» кўрсатар. Ўзбек адабиётини юксалтириш, унинг тилини чин халқ тили қилиш, содда ва чуқур қилиш ва, ниҳоят, умуман айтганда ўзбек совет адабиётини чин маънода халқчил қилиш учун фольклор аҳамияти буюк бўлур», — дейди. Бу ажойиб сўзларга аввало шоирнинг ўзи амал қилди. Содда ва чуқур, халқчил шеърлар ёзди. «Ойгул билан Бахтиёр», «Семурғ» достонларида эркпарварлик ва инсонийликни шарафлади.

Ҳамид Олимжон Пушкин, Л. Толстой, Шевченко, Байрон, Гёте, Нозим Ҳикмат, Горький, Маяковский тўғрисида самимий фикрлар айтди ва кўпларининг асарларини ўзбек тилига таржима қилди. У таржимага ҳам таржимоннинг, ҳам халқнинг маънавияти ва эстетик дидини юқорига кўтарувчи соҳа деб қаради. «Пушкин асарлари таржимаси билан ўзбек адабиёти, ўзбек маданияти бойиди», — деб таъкидлади у. Ҳамид Олимжон бадиий асарлар, санъат асарлари ўз инсонпарварлик ғоялари туфайли ҳамма халқларникидир, деган ғояга суянди. Айниқса, Ўрта Осиё ва Қозоғистон адабиётлари тўғрисида сўзлаганда, бу халқларнинг ҳаёти ва босиб ўтган йўли, тақдири ва адабиёти ҳамда санъатидаги муштаракликка эътибор берарди, «бу асар меники, ана у ёзувчи сеники» деган аҳмоқона фикрни хаёлига ҳам келтирмасди. Қозоқ операси «Эр Торғин» яратилишини хурсандчилик билан кутиб олар экан, «Ботир Эр Торғин ўзбек халқ достонларидаги қаҳрамонларга жуда ҳам ўхшайди, «Эр Торғин» операсини бизнинг халқимиз худди ўз миллий операси сифатида қабул қилди», — дейди. «Алпомиш» достонига Ўрта Осиё ва Қозоғистон халқларининг муштарак асари, мулки, деб қараган Ҳамид Олимжон шундай изоҳ беради: «Бу халқларнинг «Алпомиш»ни ўз достонларидай кўрмакларининг сабабини Ўрта Осиёда яшаб келган ўзбек, қозоқ, қирғиз, туркман ва қорақалпоқ халқларининг худди бир хил бўлган тарихий шароитда ҳаёт кечириб келганлари ва бир-бирларига жуда яқин турганлари, умид ва тилакда, курашда ўртоқ — ҳамфикр бўлганлари билан изоҳлаш мумкин. Шунинг учун бу халқларнинг ҳаммаси ҳам «Алпомиш»да ўз тарихларини кўрмоқчи бўлдилар ва бунга ҳақли ҳамдир».

Бошқа бир публицистик мақоласида Ҳамид Олимжон «Қозоқ онасининг айтган алласига ўзбек боласи ҳам ухлаган. Ўзбеклар билан тожиклар бир ҳовлида яшаб келганлар. Навоийни туркманлар худди ўзбеклардай яхши кўрадилар, қирғизнинг тўйи ўзбексиз ўтмаган, ўзбек халқи ўз тақдирини буюк рус халқи билан бир умрга маҳкам боғлаган», — дейди.

Дарвоқе, Ҳамид Олимжоннинг байналмилал руҳияти Улуғ Ватан уруши давридаги ижоди ва ижтимоий фаолиятида айниқса яққол намоён бўлди. Бу даврда Ўзбекистонга минг-минглаб етим болалар келтирилди. Айни чоғда Сталиннинг разил сиёсати туфайли месхети турклари, қрим татарлар, яна қанчадан-қанча миллатга мансуб одамлар Ўзбекистонга кўчирилди, юзлаб завод, фабрикалар билан бирга минглаб мутахассислар, ишчилар ўлкамиздан бошпана топдилар. Уларнинг Ўзбекистонга жойлашувига бутун жумҳурият ташкилотлари, жумладан Ёзувчилар уюшмаси катта ёрдам берди.

Республикамизга келган ёзувчилар, санъаткорлар, олимларни айтмайсизми?! Буларнинг ҳаммаси Ҳамид Олимжон қўллаган ибора билан айтганда, меҳмондўст, бағри кенг ўзбек юртига, ўзбек халқи орасига «сингиб кетди». Тошкент ҳеч қачон ва ҳеч бир даврда ўз қучоғида фан, адабиёт ва санъат аҳлларининг бир ерга бу қадар улкан мужассамлашганини кўрган эмас. Бу ҳол тинчлик вақтида бўлганда, ўзбек халқи учун катта байрам тусини олган бўларди. Лекин уруш вақти бўлса ҳам бу нарса ўзбек халқига бахтсизлик келтиргани йўқ.

Ҳамид Олимжон Алексей Толстой, Анна Ахматова, Владимир Луговской, Якуб Колас, Бертельс, В. Жирмунский каби юзлаб машҳур ёзувчи, шоир ва олимларнинг кўнглини топиб, яшаш ва ижод қилишлари учун шароит яратиб берди, улар эътиборини ўзбек адабиётининг энг яхши намуналарини рус тилига таржима қилишга ва ўзбек адабиёти тўғрисида тадқиқотлар яратишга йўналтирди. Ҳеч қачон таржимачилик иши шу даврдагидек кенг ва давлат миқёсида қўйилмаган эди. Ўзбек халқининг меҳнаткашлиги ва меҳрибонлигини ўз кўзлари билан кўрган, юракдан ҳис этган мазкур ёзувчи, шоирлар ижодида Ўзбекистон тематикаси туғилди, яъни улар ўзбеклар тўғрисида публицистик мақолалар, шеърлар, насрий асарлар, пьесалар ёздилар.

Ҳамид Олимжон уруш йиллари фаол ташкилотчилиги билангина зиёли аҳлини, халқни лол қолдирмади, балки айни чоғда оташин ва халқчил асарлари билан ҳам кўпчиликни мафтун этди. 30-йиллар охирида қишлоқдаги янги ҳаётни бир ҳаракат майдони қилиб туриб, янги давр, замон таъсирида инсон психологиясида, руҳиятида эркинлик туйғусининг жунбушга келишини кўрсатиш мақсадида «Зайнаб ва Омон» достонини яратган эди. Зайнаб билан Омон эски урф-одатни мардларча енгиб, бир-бирларига етишадилар. Бунда уларга ҳаётда шаклланаётган коллектив туйғу, оммавий бирлик мадад беради. Тўғри, достонда колхозни бахт-саодат манбаи тарихида бир томонлама, ошириб-тошириб тасвирлаш бор. Бироқ шоир диққатида инсон руҳиятидаги инқилобий уйғонишни кўрсатиш турди. Уруш даврида «Жангчи Турсун», «Роксананинг кўз ёшлари» каби балладалар ёзди. Буларда Ватанга садоқат ва дўстлик ғоялари меҳр-муҳаббат билан куйланди. Шоир бу даврда қариялар, ота-оналар номидан, халқ номидан жангчиларга мурожаат этувчи сафарбар, ўгитли, панд-насиҳатли шеър, балладалар ёзди, худди шуларда фольклордаги қаҳрамонона руҳ ва сафарбарлик оҳанги кўринди. «Жангчи Турсун»да она фарзандига қараб дейди:

Халқнинг учун тўккали
Йўқми бир қошиқ қонинг?
Ватаннинг тупроғидан
Ширин эканми жонинг?

Турсун онанинг танбеҳи ва ўгитидан куч олиб, жанг қилиб, мардларча ҳалок бўлади. Унинг жасадини жанг бўлаётган ерга кўмадилар. Шоир бу жойни ўзга юрт эмас, балки «Ватан тупроғида» ётибди, деб таърифлайди.

«Роксананинг кўз ёшлари»да жанг бораётган юртдан Ўзбекистонга келган аёлнинг гўдаги ҳалок бўлади, у «мусулмонлар ўз қабрларидан жой берармикан», деб изтироб чекади. Шунда ўзбек оқсоқоли Украина тупроғи менга бегона бўлмаганидек, бу тупроқ ҳам сенга бегона эмас, «бу уруш кўп халқларнинг озорини ҳам, мозорини ҳам қўшди», деб унинг гўдагини қабрга қўйишга кўмаклашади. Сўнгра иккови «увиллаб йиғлайдилар».

Ҳамид Олимжоннинг совет мамлакати ҳамма халқларнинг ягона Ватанидир, деган фикрга юрак-юрагидан ишонганини «Россия» шеъри ҳам тасдиқлайди:

Россия, Россия, менинг
Ватаним,
Мен сенинг ўғлингман,
эмасман меҳмон.
Сенинг тупроғингда
улғайди таним,
Ҳозирман сен учун
бўлмоққа қурбон.

Мана, шоирдаги ягона оила туйғуси, «менинг Ватаним» деб ғурурланиш туйғуси! Уруш давридаги «Ғалаба қўшиғи», «Қўлингга қурол ол!», «Шарқдан Ғарбга кетаётган дўстга», «Ниҳол» каби шеърлари шоиримизнинг юксак истеъдодини намойиш қилувчи асарлардир.

Айниқса, унинг «Муқанна» фожиаси фалсафий чуқурлиги, қаҳрамонона руҳи, романтик кўтаринкилиги, характерларининг ёрқинлиги ва кураш-ҳаракатнинг кескинлиги, эҳтиросларнинг жўшқинлиги билан таъсирлидир. Муқанна ва Гулойин эркинликка сажда қиладилар, уни байроқ этадилар.

Улар учун олов, ўт тиниқлик, поклик, кураш, эрк, мангулик рамзидир. Шунинг учун Гулойин ҳалок бўлганда Муқанна: «Бу бир парча ўт, бу туганмас аланга, чақиради сизларни сўнгги жангга», — дейди. Босқинчилар қуршовида қолган жангчиларни Муқанна «Ўт ичида пўлат каби пишмоқда», — деб таърифлайди.

У ҳар бир одамда ёвга қарши «нафрат ўти ёниши»ни истайди. Ёв қўлига асир тушгандан кўра, ўтда ёниб — «оловга қўшилиб, мангулик ўт бўлиш»ни афзал кўради.

Ҳамид Олимжоннинг эркни ва Ватанни фидойиларча севиши биз учун бир сабоқдир. Ҳа, у халқни, юртни, озодликни, дўстликни, инсонийлик, покликни, гўзалликни ардоқловчи ва ёмонликни, зўравонликни, тенгсизликни нафратлаган асарлари билан боқийдир.

С. МАМАЖОНОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси.

БУГУН АЛИШЕР НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ ОПЕРА ВА БАЛЕТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА БЎЛАДИГАН АДАБИЙ КЕЧА БИЛАН АТОҚЛИ ШОИР ВА ЖАМОАТ АРБОБИ ҲАМИД ОЛИМЖОН ТАВАЛЛУДИНИНГ 80 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛАРГА ЯКУН ЯСАЛАДИ.

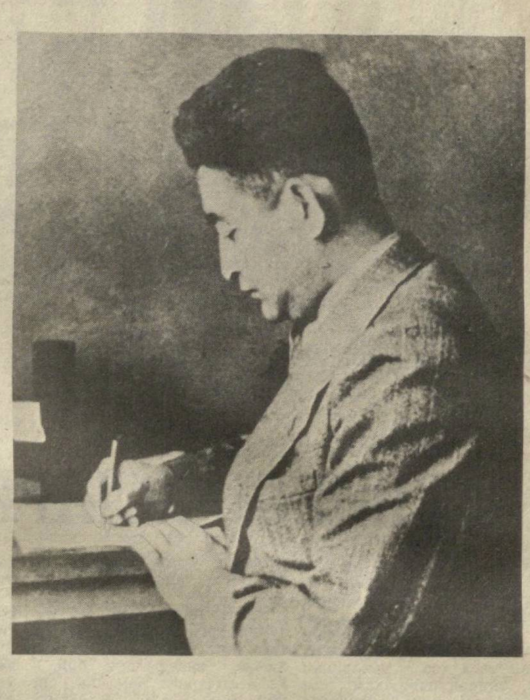

Ҳамид ОЛИМЖОН

ҚИШЛОҚ ҚИЗИ

Баланд тоғ устида бир қизни кўрдим,
Ўзи ҳур, лаблари қирмизни кўрдим.
Жадаллаб бордим-у бир сўз қотай деб,
Кўзи уйқуда бўлса, уйғотай деб.

(ХАЛҚ АШУЛАСИДАН).

Ажаб ҳол, тонгда бордим, уйғонибдир,
Хурофот, эскиликдан жирканибдир.
Қўлида ғунча гуллар тўлғанибдир,
Бу дам эрк бизда — эркин ул
бўлибдир.
Дедим:
— Имдод этайми ё кетайми?
Кўкарган бир ниҳолсан,

Бахт тилайми?
Қизарди, олмадай бир киркалашди[1],
Кўтарди кўксини, толга суянди,
Деди:
— Ўртоқларим ҳам чиқсин эркка,
Шунинг-чун тез етинг бизга
кўмакка.

ДЎСТИМГА

Кўз тутади далада баҳор,
Булоқлар қайнасин қўйнингда,
Кутмакдадир эл туриб наҳор,
Қарзи бордир сенинг бўйнингда.
Ҳар куни чиқар ярқираб офтоб,
Тонг отадир ўлкада ҳар кун,
Ҳар соф саҳар, ҳар бир тиниқ тун
Шараф бер деб этадир хитоб.

Тонг бошланар далада, тоғда,
Ўлка солур юрагингга нур,
Ҳар ҳодиса, ҳар бир оддий кун
Шараф бер деб этадир мажбур.
Ҳар бир кунда бир буюк мазмун,
Қуёш тўкар бошларингга зар.
Тожихонлар тонги бошланган
Фарғонадан Амуга қадар...

ИШИМ БОРДИР ЎША ОҲУДА

(ИЛҲОМ ПАРИСИГА)

Ишим бордир ўша оҳуда,
У менга кўринар ҳар замон,
Фикримни чулғайди беомон,
Ўтларга ташлайди хўп ёмон, —
Ишим бордир ўша оҳуда.

У кўринар сойдаги сувда,
Бир паридир тоза, осуда...
Қоялардан учар бемалол,
Қушлар кўрса титраб қолар лол, —
Ишим бордир ўша оҳуда.

Тунда ухламадим ахтариб,
Кутиб турдим булоққа бориб,
У-чи? Қоқиб ўтди қанотин,
Оқ булутлар бағрини ёриб, —
Ишим бордир ўша оҳуда.

У юрганда очилар гуллар,
Бахмалга бурканар баҳори чўллар,
У бор ерда жонланар ҳаёт,
Уни кўрса чайқалур кўллар, —
Ишим бордир ўша оҳуда.

Ўлкасидан ўтар шаббода,
Севинч билан тўлуғдир жоми:
Гўзалларга у тутар бода,
Кўрса келар пари илҳоми, —
Ишим бордир ўша оҳуда.

Қўшиғини тинглар Қашқа тоғ,
Оғушида мангудир баҳор,
Чиройида зарра йўқдир доғ,
Даласида ёзда ухлар қор, —
Ишим бордир ўша оҳуда.

Мен ҳалок этарман ўзимни,
Тинчланмасман топмай қўймайин,
Шикоятим, дардим, арзимни
Қулоғига сўйларман майин, —
Ишим бордир ўша оҳуда.

Усиз менинг тинчим йўқолур,
Усиз юрак чолғусиз қолур,
Усиз эсдан чиқар одатим,
Унутилар бор саодатим, —
Ишим бордир ўша оҳуда.

Буюк немис ёзувчиси Георг Эберс умрбоқийлик ҳақида гапириб, шундай деган эди: «Хотираси ўзи севган одамлар қалбида муқаддас сақланадиган киши, менимча, ўлимидан кейин ҳам барҳаёт бўлиб қолиш учун зарур ишни қилиб қўйган инсондир».

Дарҳақиқат, Ҳамид Олимжон 35 ёшда ана шу даражага эришган эди. Зеро, инсон умри яшаган йилларининг кўп-камлигига қараб эмас, балки қолдирган мероси билан ўлчанишига севимли шоиримиз ҳаёти яққол мисол бўла олади.

Сураткашимиз Нуъмон МУҲАММАДЖОНОВ **туширган мана бу тасвирларда халқимизнинг ўз шоирига буюк эҳтироми ифодаланган: Ҳамид Олимжон номидаги майдон, метро бекати, бахт ва шодлик куйчисининг ҳайкали...**

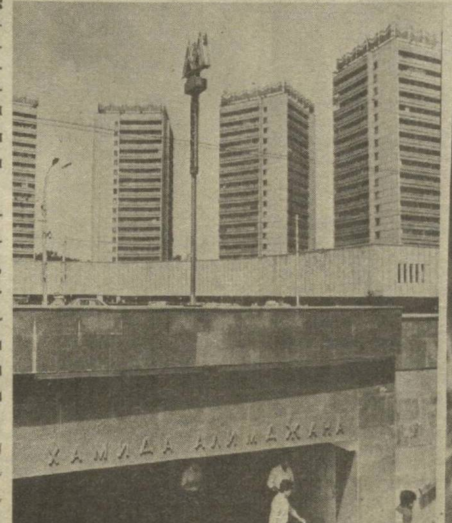

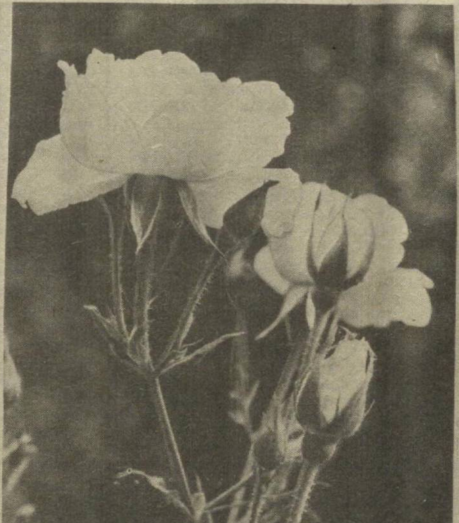

УСТОЗНИ ЭСЛАБ

Мана бир неча кундирки, серқуёш жумҳуриятимиз бўйлаб бахт ва шодлик куйчиси Ҳамид Олимжон таваллудининг 80 йиллигига бағишланган тантаналар давом этаяпти. Халқимизнинг бу адабий байрамида иштирок этиш, унинг қувончини баҳам кўриш ниятида Тожикистондан Жалол Икромий, Фотиҳ Ниёзий, Озарбайжондан Воқиф Самад ўғли, Аҳад Мухтор, Қозоғистондан Б. Алданжаров, Қирғизистондан Туманбой Бойзоқов, Бошқирдистондан Г. Тўғузбоева, Ленинграддан Майя Борисова, Москвадан П. Уляшов ва бошқа қардош халқларнинг вакиллари келишди.

— Мен «Зайнаб ва Омон» достонини бундан 37 йил илгари қирғиз тилига таржима қилганман, — дейди Туманбой Бойзоқов. — Зайнабнинг кечмишларию Омоннинг изтироблари билан ошна бўлганман. Шундай асарлар ўз даври учун янгича фикрлаш маҳсули, деб ҳисоблайман.

Шундан кейин мен Зулфияхоним ва Миртемир домла асарларини қирғизчага ўгирдим. Умуман ўзбек халқи, адабиёти, ёзувчилари менга бегона эмас. Ўрта Осиё халқларининг ўзаро яқинлигини «қардош» эмас, «қариндош», «ака-ука» сўзлари орқали ифодалаш тўғрироқдир.

Майя Борисова эса юбилей кунлари Ҳамид Олимжоннинг ўзи зал тўрида савлат тўкиб ўтириши мумкинлигини, лекин шафқатсиз ўлим уни орамиздан бевақт олиб кетганини, шоирнинг пок руҳи ҳамиша барҳаётлигини ҳаяжонланиб гапирди.

Устозни эслаганда Мақсуд Шайхзоданинг қуйидаги сатрлари ёдга келади: «...гўё унинг шеър ўқиган овозида кумушнинг жаранглаши, булоқнинг қайнаб жилдираши, эркин элларнинг фаол вазни дилга қуйилиб, шеърият водийсида уфқларга чопаётган суворий бир шоирнинг мардона қиёфаси жонланар эди».

Ҳа, севимли Ҳамид Олимжонимиз хотираларимизда абадий яшайди.

О. НОДИРОВ.

Бугун—В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ пионер ташкилоти тузилган кун

ЎРИНБОСАРЛАРИМИЗ

Атоқли партия ва давлат арбоби А. В. Луначарский: «Ёшлар Ильичга монанд бўлишлари керак. Улар фақат Ильичга хос завқ-шавққа тўла ёшликнигина эмас, балки унга хос доноликни ҳам, зийракликни ҳам, юз йиллар давомида вужудга келган қўҳна маданиятдан сабоқ олиш маҳоратини ҳам ўзларига сингдиришлари керак», — деган эди. Бутуниттифоқ пионер ташкилоти ўзининг 68 йиллик тарихида мана шу васиятга амал қилиб келмоқда. Унинг сафларида камол топган кишилар жамиятнинг муносиб аъзолари бўлиб етишганларига доир истаганча мисол келтириш мумкин.

Болалар, ўсмирлар, шунингдек катталарнинг кўнгилли уюшмаси кўп миллатли, демократик, инсонпарвар, мустақил жамоат ташкилотидир, у социалистик жамиятнинг энг юксак мақсадлари сари интилади, СССР Конституциясига мувофиқ унинг янгилана боришига ҳаракат қилади. Бутуниттифоқ пионер ташкилоти уставининг лойиҳасида ташкилот аъзоларининг шиори: «Ватанга, ҳақиқатга, яхшиликка, тўғриликка хизмат қилишга бўл тайёр!». Ёш ленинчиларнинг ўз қонунлари ҳам бор. Барча ўғил-қизлар унга амал қиладилар: пионер ўз сўзига содиқ, доим фаол бўлади, ёрдамга муҳтожларга кўмаклашади, у садоқатли дўст ва ишончли ўртоқ, ўз номи, Ватани ва ташкилотини қадрлайди.

В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ пионер ташкилотининг ўзига хос ҳуқуқ ҳамда вазифалари бор. У ўз аъзоларига мамлакатнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида иштирок этишни, пионернинг хайрли ташаббусларини қўллаб-қувватлашни, қизиқиш ва эҳтиёжларини, инсоний қадр-қимматини ҳимоя қилишни кафолатлайди.

ВЛКСМнинг XXI съезди қабул қилган «Комсомол ва пионер ташкилоти» резолюциясида таъкидланганидек, пионер ташкилоти дунёга келган кундан то ҳозиргача унинг Коммунистик ёшлар союзи билан алоқаси КПСС кўрсатмасига асосан комсомол томонидан «раҳбарлик» тариқасида эди. Дастлаб бу принцип авлодлар ўзаро алоқасини, инқилобий ғоялар давомийлигини таъминлади. Партия, комсомол, пионердан иборат тўғри маънодаги поғонама-поғона бўйсуниш, вақт ўтиши билан ушбу ташкилотларнинг ўзаро муносабатларини марказлаштириш иш услубини яратди.

Бундай муносабатларнинг келиб чиқишига ўз программаси, раҳбар органи, мутахассислари, моддий ва молиявий базаси бўлмаган, шакли бузилган, лаёқатсиз болалар ташкилоти сабабчи бўлди. Натижада ўринбосарларимизнинг эртанги кунини аниқ тасаввур этиш мумкин бўлмай қолди.

Шунинг учун ҳам комсомол пионер ташкилотидаги қайта қуришнинг асосий йўналишларини қўллаб-қувватлаган ҳолда унинг ўз-ўзини янгиланишига кафолат берди.

Зеро, комсомол ўсиб келаётган ёш авлоднинг умуминсоний қадр-қимматларни мужассамлаштирган янгиланган ҳуқуқий социалистик мамлакатда фаолият кўрсата оладиган бўлиб тарбияланишидан манфаатдордир. Шу боис у демократик социализм ғоялари йўналишидаги бошқа болалар ва ўсмирлар ташкилотлари, бирлашмалари, ҳаракатларига кўмаклашишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган.

Бугун ёш ленинчилар пионер ташкилоти туғилган кунни байрам қилишар экан, аввалгидек дабдабабозлик, «улкан» ютуқлар ҳақида рапортлар, тантанавор ваъдалар бериш ниятида эмас, балки ўзларининг асосий вазифалари — ўқув йилини муваффақиятли якунлашни ўйламоқдалар.

Сиз суратда кўриб турган ўғил ва қизлар Қарши районидаги «Москва» совхози ҳудудида жойлашган 38-мактабда таълим олишади. Бош пионервожатий Мавлуда Муртазоева ўқувчилар билан бирга пионер хонасини безатмоқда.

Ш. ШАРОПОВ олган сурат.

ДАМ ОЛИШГА—«АРТЕК»КА

Қорақалпоғистон АССРдаги турли мактабларнинг йигирма нафар ўқувчиси Қрим ярим оролига жўнаб кетди. Улар жаҳонга машҳур «Артек» пионерлар лагерида ўз таътилларини ўтказадилар.

Ўзбекистон ССР Қизил Яримой жамияти Оролбўйи болалари дам олишини уюштиришга доир ишлар қилмоқда.

— Шу мақсад учун биз йигирма беш минг сўм пул ажратдик, — дейди жамият раисининг биринчи ўринбосари А. Ғуломов. — Ёз фасли мобайнида экологик жиҳатдан хавфли ерлардан юздан ортиқ бола дам олиш ва соғлиғини мустаҳкамлаш учун «Артек»ка юборилади. Пионерлар шифохонасига номзодлар танлаб олишда бизнинг вакилларимиз биринчи навбатда кўп болали, кам таъминланган оилаларга, етимларга аҳамият берадн. Қрим сафари яхши ўқиганлиги учун берилган ўзига хос мукофот ҳамдир.

Жумҳурият ўқувчиларининг дам олишини уюштиришга доир бошқа тадбирлар ҳам Қизил Яримой жамияти йўли билан режалаштирилмоқда.

(ЎзТАГ).

ҚАБРДАГИ ГУЛ

Инсоннинг табиати қизиқ. Қалб дарёси тошиб, юракда туғён жўш урса, ҳаётдаги ҳамма нарсадан фақат хушнудлик ва поклик излайди. Ҳозир Собиржон ака худди шундай ҳолатда эди. Қалбида баҳор, алвон-алвон чечаклар ниш уриб, куртак ёзмоқда. Кунда кўриб юрган далалар, дов-дарахтлар, кўча-йўлларга ажиб бир ҳайрат, ташналик билан боқади. Гўё узоқ сафарга кетиб бир неча йилдан кейин қайтган кишидай дили ҳапқиради. Қўлида бир қучоқ гул, падари бузруквори қабри томон шошади. Дийдасида ёш. Кўз ёшлари 53 йилдан буён кўксида чўкиб ётган ғам-ташвиш, кулфат ҳамда туҳмат ғуборларини ювиб ташлаётгандек эди. Ҳар бир инсон ўзича бир сирли жумбоқ. Бинобарин, унинг ўз қувончи, ташвиши, дарду армонлари бор.

— Бугундан эътиборан халқ душманларининг болалари алоҳида партада ўтириб ўқишади.

Собиржон ўқитувчининг совуқ, таҳдидли сўзларини эшитаркан, вужуди карахт бўлиб қолди. Кўкрагида қаттиқ санчиқ сезди. Кўзлари жиққа ёшга тўлди. Синфдан югуриб чиқиб кетди. Ташқарида хаёли тиниқлашгач, муштдек бошига нақадар катта кулфат ёғилганини бутун вужуди билан ҳис этди. Кечаси ўтказилган тинтув, онасининг тиззаларини муштлаб ўкириб-ўкириб йиғлаганини эслади.

У қишлоқ томон чопиб бораркан, «Нега? Нима учун?» деган сўзлар юрагини тимдалар, аммо бу саволга жавоб тополмасди.

— Онажон...

Собиржон ўзини қадрдони бағрига отди. Она-бола дардлашиб ўтиришганда оиланинг тўнғичи Шукуржон йиғлаб кириб келди:

— Халқ душманларининг фарзандлари алоҳида далада ишлармиш. Бригадир айтди.

— Эй худо, қандай кунларга қолдик, ахир. Болаларда нима гуноҳ? — дея фарёд чекарди Розия опа.

Бу — яқин мозийдаги гап. Саёт қишлоғида дастлабки хўжаликлардан бири — «Комсомол» колхозини тузиб бригада бошлиғи, ҳосилот, сўнгра правление раиси бўлган, Хоразмда пахтадан юқори ҳосил етиштириб юксак мукофотларга лойиқ кўрилган Қилич Одамовни ҳибсга олишди. Ўн етти йил озодликдан маҳрум этишди. Аслида унинг айби нима эди? Бир умр қорни нонга тўймай, эгни кийимга ёлчимаган деҳқон наҳотки халқ душмани бўлса? Ҳамма ҳайрон...

Замон ўзгарди. Ошкоралик шарофати туфайли оқни оқ, қорани қора дейишга имкон туғилди. Халқ қалбида умид куртаклари барг ёзиб, дард ва аламлар вулқондай отилиб чиқмоқда. Давраларда бўлиб «халқ душманлари»нинг сўзларига қулоқ тутарка
нсан, зўравонликка асосланган сталинча сиёсат бутун даҳшатлари билан кўз олдингда намоён бўлади.

Эҳ, тақдир! Туҳмат ва хўрликка чидаш учун кишида нақадар зўр ирода, сабот бўлиши лозим-а. Қилич Одамов ҳам барига чидади. Сўнгги нафасигача яхши кунлар келишига ишониб яшади. Колхоз далаларида фидокорона меҳнат қилиб, мўл-кўл пахта ҳосили етиштиришга ҳисса қўшди. Ўғиллари ва қизлари, невара-чеваралари унинг умрини давом эттиришмоқда.

Ҳақиқат эгилар, аммо синмас. Яқинда Хива районидаги Саёт қишлоғида қувончли хабар тарқалди. Қилич Одамовнинг пешонасига зўравонлик билан суркалган «қора доғ» буткул ювиб ташланди. Айби йўқлиги учун тўла оқланди. Бу ҳақдаги расмий ҳужжатдан кўчирма келтиришни лозим топмадик. Қилич Одамовнинг ўзи сингари ҳалол ва фидокор фарзандлари Шукуржон, Собиржон, Қобилжон ва Саъдуллалар бу кунни узоқ кутишди. Бугун эл-юрт олдида юзлари ёруғ, хонадонларида байрам. Зеро адолат тантанаси муқаррар, эзгуликнинг умри боқий.

...Баҳор. Ҳаво мусаффо. Ёмғир шивалаб турибди. Собиржон Қиличев қўлидаги гулдастани қабр пойига қўйди.

— Ота, сиз оқландингиз. Қабоҳат чекинди. Эшитаяпсизми, отажон!..

Ўттиз йил колхозга раис бўлиб элга бошчилик қилган Собир Қиличев уст-боши ёмғирдан шалаббо бўлаётганини ўйламас, совуқ қабрни қучоқлаганча ўкириб-ўкириб йиғларди...

Ҳ. РАҲМОНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Ҳар ҳафта шанба сонида

МЎЙЧИНАК

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими Аббос МУҲИДДИН таҳрири остида

БЕЛИ ОҒРИМАГАННИНГ НОН ЕЙИШИНИ КЎРИНГ

Эшмат ака кўчадан хуноби ошиб қайтди. Хотини унинг авзойини кўриб, дилсиёҳчилик бўлганини пайқади.

— Ноинсофлар! — Эшмат ака бошидан дўпписини олиб, жаҳл билан ерга урди. — Қишлоқ Шўроси улуғларига қариндошлигинг йўқми, хотин!

— Билмагандай сўрайсиз-а. Тинчликми?

— Тамом! Ёрдам пулидан умидингни узавер!

Ойни этак билан ёпиб бўлмайди. Эшмат аканинг ранжишича бор. Гапни индаллосидан бошлай қолайлик. Ўтган йил 29—30 апрель кунлари тўсатдан тушган қора совуқ Жиззах район хўжаликларига ҳам катта талафот етказди. Ҳисобкитоб ходимлари енг шимариб ишга киришдилар. Қулоч-қулоч ахборотлар тайёрланди, рақамлар чўтга солинди. Моддий зарарнинг ўрнини қоплаш учун давлат ҳисобидан Хайробод қишлоқ Советига 120 минг сўм маблағ ажратилди. Ҳаммаси шундан бошланди. Расамади билан иш тутилиб, тақсимот масаласи баҳамжиҳат ҳал қилинганда олам гулистон эди. Ундай бўлмади. Қишлоқ Совети раҳбарлари пулнинг дарагини эшитиб, султон суягини хўрламас, деган нақлни эслаб қолдилар. Берган худога ёқибди. Табиий офатдан жабр кўрганлар бир ёқда қолиб, қариндош-уруғлар, ошна-оғайнилар, таниш-билишлар рўйхатнинг бошига тиркалди, мўмай пул билан сийланди. Ҳиммату саховат шунчалик бўлади-да. Тақсимот тепасида турган «ҳотамтой»лар қўл синса енг ичида, деб ўйлашганди. Чучварани хом санашган экан. Қинғир ишнинг қийноғи чиқди. Дўппи тор келганда айбни бир-бирларига тўнкаш билан овора.

Қишлоқ Совети ҳудудида 1.358 хонадон бор. Табиийки, офатдан биров кўпроқ, биров камроқ талафот кўрган. Мутасаддилар эса бундан кўз юмиб, ҳаммага бир хил тўн бичишди: хонадонларга 250 сўмдан пул тарқатилди. Шунинг ўзи ҳужжатларни расмийлаштириш, зарар миқдорини белгилашда юзакилик қилинганидан далолат.

— Бизда айб йўқ, — дейди қишлоқ Совети ижроия комитети раиси А. Ҳасанов. — Табиий офатдан зарар кўрганлар рўйхатини тайёрлаб, Учтепа банкига топшириш ҳақида кўрсатма олдик. Вақт оз эди. Шошилинчда баъзилар эсдан чиққан бўлиши мумкин.

Бу даъвога қўшилиб бўлмайди. Эътибор беринг: кўрсатма 1989 йил 12 декабрда олинган, рўйхат эса шу йил 28 январда топширилган. Вазиятни ўрганиш, ёрдамга муҳтож кишиларни аниқлаш учун наҳотки бир ой муддат камлик қилган бўлса? Раис бошқаларни унутган бўлса ҳам, ўзини, укалари ҳамда қавм-қариндошларини рўйхатга тиркашни эсдан чиқармади. Э. Қамбаров, Ш. Ҳасанов, Э. Ҳасанов, С. Қамбаров, Ш. Аҳрорқулов, Б. Ҳазратқуловалар унинг марҳаматидан баҳраманд бўлишди.

Қишлоқ Совети ходимларининг ўзбошимчаликлари аҳоли ўртасида норозилик уйғотди. Текшир-текшир бошланди. Маълум бўлишича, ҳисобга олинган 480 оиладан 380 тасига 93 минг 500 сўм пул тарқатилган. Қолган 27.500 сўм кассада ҳаракатсиз турибди. Сохта йўллар билан олинган 6.500 сўм маблағ давлат ҳисобига кирим қилинди.

Булар ҳаммаси эмас. Araванинг кейинги ғилдираги олдингиси ўтган издан юради. Эл ризқини хомталаш қилишда қишлоқ Совети ижроия комитети котиби И. Акбураев, раис ўринбосари Ҳ. Қодиров, ҳисобчи Ж. Холматов, пул тарқатувчи Д. Ҳазратқулов, инспектор Р. Урушбоев ҳам бир-бирларидан қолишмайди. Бу хусусда тегишли далиллар бор. Ижроқўм котиби И. Акбураевнинг томорқаси йўқ. Акаси А. Акбураев билан давлат уйида яшайди. Лекин биринчилар қаторида ёрдам пули олганига нима дейсиз? У бошқа ташкилотларда ишловчи қўни-қўшниларидан 14 нафарини рўйхатга киритган. Ҳатто Жиззах шаҳрида яшовчи Н. Абдуллаева ҳам «ғамхўр» котибнинг марҳаматидан бенасиб қолмаган. Қойил-э! Бели оғримаганнинг нон ейишини кўр, degани шу бўлса керак.

Чкалов номли мактабда 24 нафар ўқитувчи ишлайди. Уларнинг 15—20 сотихдан томорқаси бор. Буни қарангки, табиий офатдан фақат бир киши зарар кўрганмиш. У ҳам бўлса ижроқўм раисининг укаси Ш. Ҳасанов! 250 сўм пулни шарақлатиб санаб олди. Қолган 23 ўқитувчи эса қўлни бурунга тиқиб қолаверишди.

Таниш-билишлар томорқаси, боғи бор-ми-йўқлиги чуқур суриштирилмай рўйхатга ёзилаверган. Ваҳоланки, бу иш мутахассислар, жамоатчилик вакиллари иштирокида атрофлича ўрганилиши ҳамда актлаштирилиши лозим эди. Қишлоқ Советида яшовчи 80 нафар уруш ва меҳнат ветерани, кўплаб оилалар моддий ёрдамга муҳтож. Аммо улар ҳеч кимнинг эсига келмаган. Талай аризалар эътиборсиз қолдирилган. Ҳисобчи Ж. Холматов эса хўжалик дафтарида бўлмаган ўғли Р. Холматовга, божасининг фарзанди М. Норматовга 250 сўмдан пул ёзишни унутмади. Маълум бўлишича, табиий офатдан зарар кўрганлар рўйхатига киритилган хонадонлардан 58 тасида боғ, томорқа йўқ. Ўн тўрттаси давлат уйида, 2 таси шаҳарда яшайди. Ё товба! Баъзи кишиларга икки мартадан пул берилган. Бу ўринда З. Сулаймонова билан Ш. Имомқулованинг номини айтиб ўтиш кифоя.

Юқоридаги нуқсонлар район молия бўлими томонидан ўтказилган текширишда ўз исботини топди. Давлат маблағини торт-торт қилишга чек қўйилди. Қизиқ, бу ҳақда нега олдинроқ ўйлаб кўрилмадийкин? Суғурта пули роппа-роса бир йилдан сўнг одамлар қўлига тегди. Шунда ҳам кўпчилик ҳали ўзининг қонуний улушини олгани йўқ. Бу хусусдаги гап-сўзлар тугамаяпти. Қишлоқ Советининг мутасаддилари назоратсизликдан фойдаланиб, калаванинг учини баттар чуватдилар. Энди бўлса сувдан қуруқ чиқишга интилишаяпти. Йўқ, унақаси кетмайди. Хато учун жавоб бериш керак. Ёки халқ депутатлари район Совети ижроия комитетидаги ўртоқлар бошқача фикрдамикин?!

Р. МЕЛИБОЕВ,
СССР Журналистлар уюшмаси аъзоси.

БЕРМАСНИНГ ОШИ ПИШМАС

Ҳурматли редакция! Ушбу мактубни шам ёруғида ёзаяпмиз. Хатоси бўлса, узр. Бу қишлоққа электр нури етиб бормаган экан-да, деб ўйламанг. Аксинча. Лекин яхши ишламайди. Хунобгарчилик шундан. Шамол ғир этса, юрагимиз пўкиллайдиган бўлиб қолган. Айниқса ёғингарчилик кезларида бир дардимиз ўн бўлади. Чироқсиз қишлоқ кўчаларини, хонадонларини тасаввур қилсангиз керак.

Бермаснинг оши пишмас деганларидек, мутасаддилар ваъдадан нарига ўтишмаяпти. Ҳолбуки, улар ҳаммасидан хабардор. Симёғочлар тиклангалига йигирма йилдан ошди. Кўпчилиги чириб, қийшайиб қолган. Шу сабабли узатиш линиясида тез-тез ишкал чиқиб, чироқлар ўчиб қолаяпти. Биз ҳам ишдан кейин телевизор кўриш, радио тинглаш, маданий ҳордиқ чиқаришни хоҳлаймиз.

Яна бир муаммо хусусида тўхталиб ўтишни лозим топдик. Қишлоғимизга телефон симлари тортилганига икки йилдан ошди. Бироқ амалий ишдан дарак йўқ. Аввал ўтказилган симлар лоқайдлик, эътиборсизлик оқибатида яроқсиз ҳолга келганди. Ҳозиргиси ҳам шунга яқинлашиб қолган. Хўжасизликнинг охири кўринмаяпти. Ҳали-бери телефон ўтказилмас экан, одамларни умидвор қилишдан мақсад нима?

Шинам, обод қишлоқларни кўриб ҳавасимиз келади. Бизда эса ҳамон эски тос, эски ҳаммом. Кўчалар хароб. Автобус бекатигача тўрт километр яёв йўл босиш керак. Ёшларнинг жисмоний чиниқишлари, спорт билан шуғулланишлари учун шароит йўқ.

Арз-додимизни Ургут районидаги Калинин номли колхоз раҳбарларига етказиб қўйсангиз. Зора улар инсофга келиб, 8-бригада ҳудудида яшовчи аҳолининг маданий-маиший талабларини қондириш ҳақида жиддийроқ ўйлаб кўришса.

Э. БОИМУРОДОВ, Э. МУХТОРОВ, М. МУСАЕВ, А. ЭШИМҚУЛОВ ва бошқалар (жами 30 имзо).

Насрий масаллар

СОПОЛ БИЛАН ЧИННИ

— Иккимиз ҳам лойдан ясалганмиз-у, сенинг нархинг ҳамиша баланд-а? — сўради Сопол коса Чинни косадан.

— Менинг лойимни кўпроқ пиширишган-да, — жавоб қилди Чинни.

ТИЛ ВА ТИШЛАР

— Вой, во-ей, мунча йўлимни тўсасизлар, ўз ҳолимга қўясизларми, йўқми?— ўдағайлади Тил Тишларга.

— Хайрият ҳам биз бормиз, бўлмаса сен ҳаддингдан ошиб кетардинг, — дейишди Тишлар.

НУР БИЛАН ЗУЛУМОТ

— Ҳамма нарсани ўз қаъримга тортиб ютиб юбораман! — деб мақтанди Зулумот.

— Мен бўлсам оламни ёритаман, — деди Нур камтаринлик билан.

МУХОВАРА

— Ўзингни жарга ташла, — деди Хиёнат.

— Чўққиларга йўл бошла, — деди Диёнат.

ЧАҚМОҚ ВА МОМОҚАЛДИРОҚ

— Нега сендан кейин нуқул момоқалдироқ гулдирайди? — деб сўрашди Чақмоқдан.

— Қоронғи зулматни ёритмоқчи бўлганим ичи қора булутга ёқмайди. Шунинг учун менга ўшқиргани-ўшқирган, — деди Чақмоқ.

ЕЛКА ВА БЕЛ

Елка кенг ва чиройли эди. У «ҳар қанча юк бўлса ҳам кўтараверaман», деб гердаярди. Лекин ўзидан пастида Бел борлигидан бехабар эди.

ЎПКА БИЛАН ЮРАК

Юрак ишлаб-ишлаб чарчаб кетганда, Ўпка чуқур «уҳ» тортиб қўярди.

— Чарчаган мен-у, сенга нима? — деярди Юрак.

— Сени елпияпман-да, полвон, — жавоб қиларди Ўпка.

Мухтор ХУДОЙҚУЛОВ.

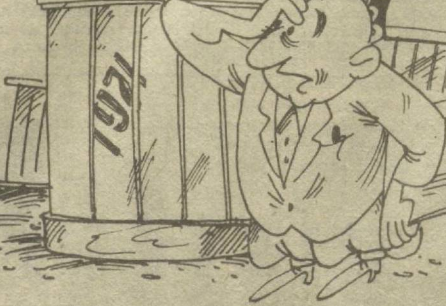

Жин урсин, бу нима эди ўзи...

Ш. СУБХОНОВ чизган расм.

ИЗОҲЛИ ЛУҒАТ

ИШ — Тошкент, Фарғона, Андижон, Наманган вилоятларида ёшлар анчадан бери излаб юрган анқонинг уруғи.

* * *

МЕҲМОНХОНА — пештоқига «Хуш келибсиз» деб ёзилган, ичкарига кирсангиз «Нега келдингиз?» деб сўрайдиган кўп қаватли кошона.

* * *

БОЗОР — ичига кирганда кишининг кўзини қувонтирадиган, лекин нархи чақиб оладиган олағовур майдон.

МЎЙНОҚ БАЛИҒИ — Орол фожиаси туфайли йўқ бўлиб кетган жонивор.

* * *

АВТОБУС — эшиклари очилса ёпилмайдиган ёки ёпилса очилмайдиган XX асрда ихтиро қилинган «шайтон» арава.

* * *

ЖИЙДА — «Қизил китоб»га кирган ажойиб мева дарахти. Илгари ўзимизда ҳам ўсарди.

* * *

КООПЕРАТИВ ОШХОНА — бели бақуввват одамларнинг емакхонаси.

Тўпловчи:
М. ТОШБОЕВ.

ЛОФ

Товуқбоқар лофчи:

— Тухум қилмай қўйган тарғил товуғим тўсатдан қағлаб қолиб эртасига думи йўқ мушук туғди, жонивор.

— Тасодифга таъриф йўқ,— деб қўйди ҳамкасби. — Марғилондан олиб келган бобоқ хўрозимни сўйвормоқчи бўлиб юрсам, тўсатдан нақ каллангдек тухум қилди. Хоҳласанг, сенга берай, жўжа очириб ол.

* * *

— Сув тошган куни сойнинг нариги бетига ўтолмай турган эдим. Уйимизга ин қурган қалдирғоч пириллаб учиб келди-ю, елкамдан кўтариб ўтказиб қўйди, —деди Бадир лофчи.

— Вой хомкалла-ей! Халоскоринг нималигини ажратолмабсан-ку. Қалдирғоч эмас, мен боққан қирғийнинг боласи эди у.

А. МУҲИДДИН.

СПОРТ АХБОРОТИ

ЧИМ ХОККЕЙИ

Мамлакат биринчилигининг олий лигасида иштирок этаётган эркаклар командалари навбатдаги учрашувларни ўтказдилар. Унда қуйидаги натижалар қайд этилди: «Луч» — «Спартак» (Самарқанд) — 3:0, «Волна» (Ленинград) — «Азинефтехим» (Боку) — 1:1, «Искра» — «Спартак» — 3:0, «Волна» — «Раздан» — 4:2, «Волна» — «Азинефтехим» — 1:0.

Ўтган икки турда «Звезда» (Андижон) командасининг омади келмади. Вакилларимиз сафарда «Университет» (Черновци) клубига 1:2 ҳисобида ютқаздилар. Кейин эса «Луч» коллективи билан дуранг натижага (0:0) эришдилар.

Уйинлар жадвалида пешқадамлик қилаётган Олмаота динамочилари икки учрашувни дуранг билан якунладилар.

Ҳозир биринчиликда 16 тадан очко тўплаган Олмаотанинг «Динамо» ва Москванинг «Фили» коллективлари пешқадамлик қилишаяпти. Свердловск армиячиларида 15 очко бор. Андижоннинг «Звезда» ҳамда Васильковнинг «Искра» командалари 14 тадан очкога эга.

ЭРКИН КУРАШ

Ленинградда ўтказилган Бутуниттифоқ мусобақаси якунланди. Унда 200 нафарга яқин спортчи ғолиблик учун кураш олиб борди.

Тошкентлик Мавлуд Қораиброҳимов 57 килограммгача вазндаги полвонлар орасида ўзини кўрсатди. У ҳал қилувчи учрашувда россиялик А. Петровни енгиб, ҳурмат шоҳсупасининг юқори поғонасига кўтарилди.

Иккинчи бир вакилимиз Рамиль Исломов (48 килограммгача) ҳам совриндорлар сафидан жой олиб, бронза медали билан тақдирланди.

ФУТБОЛ

Мамлакат чемпионатининг иккинчи лига, шарқий зонасида навбатдаги ўйинлар бўлиб ўтди. Пешқадамлар сафида бораётган Жиззахнинг «Сўғдиёна» командаси ўз майдонида Наманганнинг «Навбаҳор» коллективини қабул қилди. Қизиқарли ўтган матч 1:1 ҳисобида якунланди.

Бошқа учрашувлар қуйидаги натижаларни берди: «Вахш» (Қўрғонтепа) — «Олға» (Фрунзе) — 0:2, «Сурхон» (Термиз) — «Химик» (Жамбул) — 1:1, «Мелиоратор» (Чимкент) — «Спартак» (Андижон) — 3:0, «Нефтяник» (Фарғона) — «Копет-Доғ» (Ашхобод) —2:0, «Автомобилист» (Қўқон) — «Зарафшон» (Навоий) — 1:0, «Динамо» (Барнаул) — «Қайсар» (Қизил Ўрда) — 1:0, «Амур» (Благовешченск) — «Звезда» (Иркутск) — 2:1, «Океан» (Находка) — «Иртиш» (Омск) — 0:0, «Трактор» (Павлодар) — «Шахтёр» (Қарағанда) — 3:0.

Биринчи лигада икки матч ўтказилди. Ростовнинг «Ростсельмаш» командаси ўз майдонида Москванинг «Локомотив» коллективига 0:1 ҳисобида ютқазди. Кемеровонинг «Кузбасс» клубини қабул қилган Ставрополь динамочилари 3:1 ҳисобида ғолиб чиқдилар.

ТЕННИС

Республика очиқ биринчилигида энг кучли теннисчилар тўпландилар. Эркаклар ўртасида қарағандалик Дмитрий Абраменко ғолиб чиқди. Новосибирсклик О. Малютин иккинчи, новокузнецклик В. Синовьят учинчи ўринни эгаллади.

Аёллар баҳсида тошкентлик Белла Шмуклер зафар қучди. Саратовлик О. Гончарук иккинчи, Т. Матвеева учинчи бўлди.

Муҳаррир ўринбосари
Н. ЕҚУБОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»—«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33, 32-56-35, 32-56-21. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-51, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Р. — 08177. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1193. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12